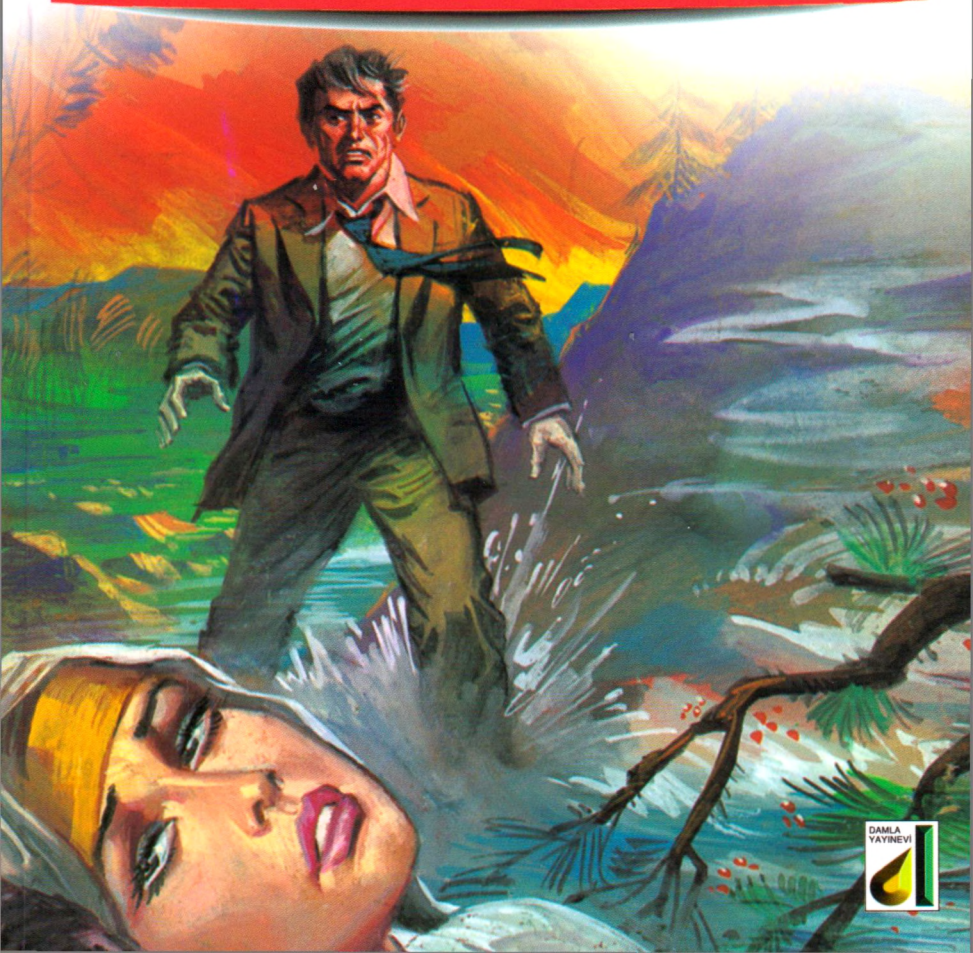
KEMALETTİN TUĞCU

Bir Dağ Masalı



DAMLA YAYINEVİ

KEMALETTİN
TUĞCU

BİR DAĞ MASALI



KEMALETTİN TUĞCU

31

Damla Yayınevi Nu.: 84

Kemalettin Tuğcu Klasikleri Nu.: 31

©
Copyright
Yayın Hakkı
Damla Yayınevi

Kapak-İç Resim
Cemal Dündar

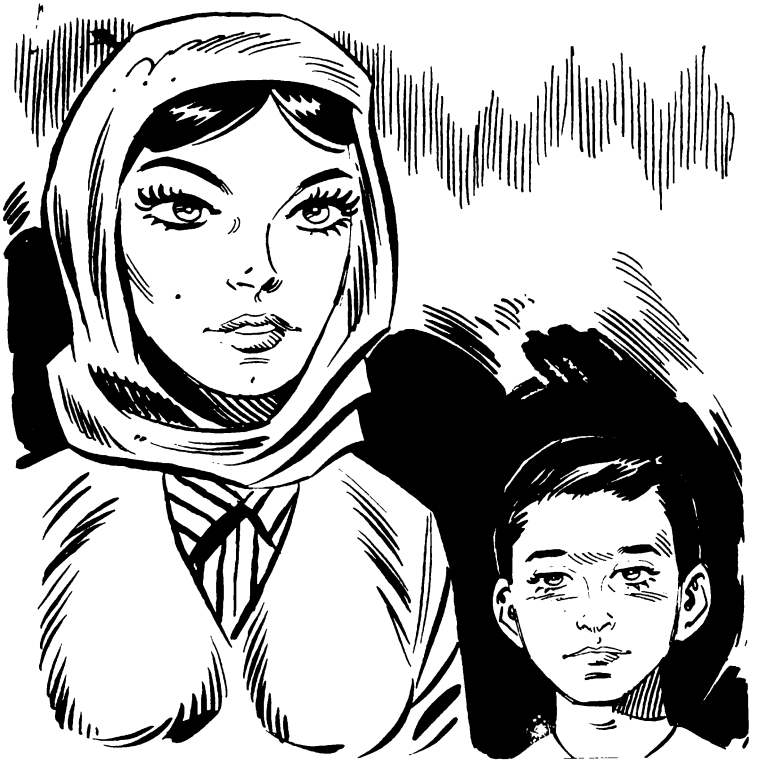
Dizgi-Mizanpaj
Damla Yayınevi

Baskı-Cilt
Express Matbaası - İSTANBUL

ISBN 975-381-078-4

DAMLA YAYINEVİ®
Prof. K. İsmail Gürkan Cad. No: 6 Cağaloğlu-İST.
Tel: 0.212. 514 28 28 - 0.212. 511 09 55
Fax: 0.212. 528 24 01
Internet: www.damlayayinevi.com.tr
E-mail: damla@damlayayinevi.com.tr

BİR DAĞ MASALI



Ben köyde büyüdüğüm için iyi bilirim. Esma gibi güzel kız köylük yerlerde çokluk bulunmaz. Kızlar, eğer zengin bir adam kızı değilse, daha on beşine varmadan kararır, derileri sertleşir, gençliklerinin baharı yüzlerine vurmadan kadınlaşırlar.

Al yanaklı nazik kızlar, sırtlarını zengin babalarına dayayıp iyi koca beklerlerken rençber ve tarla sahiplerinin kızları alaca karanlıkta kalkar, inek sağmak, ahır kürümek, ya da evin başka işlerini görmek için durmadan çalışır, anaları, babalarıyla tarlaya da gider, sırasında çapa yapar, sırasında tırpan sallıyarak ekin biçerlerdi. Körpecik kızları kızgın güneş bir kez ele geçirdi mi tarla tezeklerininin üzerinde, yüklerin altında yakar da yakardı.

Esma yukarıda, Tahtacı Köyü'nde, çamların altında açmıştı gözünü. On altı yaşındayken dayısı ona Ahmet adında bir korucuya satmış. Kendisi göçüp gitmiş kimbilir ne yöne.

Esma, yukarıda, ağanın ırgatları arasında kalmış, kocası gezgin bir adammış. Sabahleyin çifteyi omuzuna vurur, azık torbasını beline takar, bayır demez, tarla demez, orman demez gezermiş.

Sonra bir gün, bu Ahmet'i vurmuşlar ormanda. Kimin eli kana bulanmış, ne istemişler o yiğitten? Bunu kimse anlıyamamış. Ama için için düşünürlermiş ki bunu Şahin Bey'den başkası yapamaz.

Doktor Kenan Bey, Esma'yı çokluk sıkmazdı. İyi adamdı, yumuşak başlı görünürdü, yavaştan konuşurdu, Esma'yı azarladığını hiç görmemiştim. Ama Esma ondan korkardı. Allah'tan korkar gibi korkardı. Bu kızın gözü neye yılmıştı anlamadım.

Ben kimsesiz kalmıştım Kumluca Köyü'nde. Akşam oldumu kapılar örtülür, pencerelere perdeler iner, ben açıkta kalırdım. Ne arayanım olurdu ne de soranım. Bu acıklı bir masal.

Yağış olmamış, bir aralık da harman yanmış, köylü temelli aç kalmıştı. Köyden göçen göçeneydi. Ben kimin peşine takılıp da gidecektim ki? Kalanlar kendi çocuklarını do-

yuramazlardı, beni nereden besliyecekler.

Doktor, okulun çocuklarını aşılarken ben uzaktan bakardım. Beni de çağırdı, koluma bir iğne vurdu. Kimim, kimsem olmadığını öğrenince köy öğretmenine beni ısmarladı. "Okut bunu da" dedi. Vardım yedi yaşımda. Ayak çıplak, sırt çıplak.

Doktor avare adam. Beni mi düşünecek? Ama öğretmen hatırlatmıştı ona "Senin çocuk", demişti Doktora. "Okuyacak, ama üstte yok başta yok."

İyi hatırlarım. Doktor Kenan Bey:

— Benim çocuk da kim? demişti. Bende çocuk ne arar?

— Canım dediydi öğretmen. Hani bana ısmarladın ya. Aşı yaptın da "Okut şuncağızı da" dedindi.

O zaman aklına gelmişti Doktorun. Ben okulda yatar kalkardım. Öğretmen kendi aşından beslerdi beni. Ben de ona hizmet eder, gündüzleri de okurdum köy çocuklarıyla beraber. Ama öğretmen bana giysi alamazdı. Kendisine anca boğazına yetecek bir para ayırır, üst yanını şehirdeki anasına ve onun yanında oturan karısına yollardı.

Köyde, babamdan kalma iki göz bir kerpiç ev ve yanında epeycene bahçesi vardı. Ben orada yatardım önceleri. Ben yatarken rüzgâr esti mi odaya toprak parçaları dökülürdü. Odanın birinin damı zaten göçüktü. Halil'in oğlan derlerdi bana köyde. Halil köyün mezarlığında bir toprak çukuruydu. Yanına varmaya korkardım. İçinden babamın ölüsü bana görünecek sanırdım.

Sekiz yaşıma vardığım sırada benim babamdan kalma evi Doktor yaptırmaya kalkıştı. Yıktırdı bir eyice, arsasını bir düzletti, sonra kerpiç yerine tuğla getirtti. Küçük bir evcik derken iki katlı bir ev yaptırdı ki yakın köylerde onu eşi, benzeri yoktu.

Doktor dişli bir adamdı. Köylülerin işe karışmasına aldırmadı. İleri geri konuşmalara kızdı. Muhtara:

— Bu sizin köyün yetimi, biriniz sahip çıkmadınız mı? diye bağırdığını bilirim. Ama ne etsin muhtar ne etsin köylüler. Aş bulsalar kendileri yerler. Doktor hiçbir zaman onların hallerinden anlamadı. Bağırdı, azarladı:

— Tembel herifler, derdi. İkiniz bir araya gelip bir işin ucundan tutacağınıza dertleşip durursunuz. Gözünüz havada. Rahmet düşse diye beklersiniz. Kızılırmak yanıbaşınızdan akıp gidiyor.

Korkarlardı doktordan. Çoğu rastladıkça yolunu çevirip kaçar, çoğu gösterdiği işte çalışmak istemez, başka bir yerde işi olduğunu söyler, aslında evine kapanıp kalırdı.

Köyde bunca aylak adam varken Doktor, evin yapımı için başka köylerden ırgat getirdi. Ev bayağı yükseldi, damı örtüldü, sıvandı, köy okulundan sonra ikinci kiremitli ev orası oldu.

İşte bu ev tamamlanıp içine eşya girince, Doktor Kenan Bey Esma'yı getirdi bu eve.

Kimdi bu Esma? Köylüler soracak oldular. Doktor Kenan Bey cebinden bir küçük defter çıkardı.

— Okuman yazman var mı? dedi.

— Var, dedi muhtar.

— Oku bakalım şunu. Bu kadın benim nikâhlı karım, işte kaydı, kuydu. Beni rahatsız etmeyin. Tedirgin etmeyin, ederseniz siz düşünün.

Kimse Doktoru tedirgin etmedi. Artık köyde yeni yaptırdığı evde oturmaya başladı. Evde bir ben vardım, bir de Esma. Sonradan Doktor bir de köpek getirdi. Öyle bir köpek ki, Allah korusun, evin bahçesinden kuş uçurtmaz.

Evin bahçesi dedim, adam boyu duvarla çevriliydi bu

bahçe. Üstünden aşan olmasın diye Doktor bir de dikenli tel çevirtmişti. Zaten kimsenin bahçeye girmeye niyeti olmazdı. Evin arkasındaki epeyce büyük ahırda bir inekle bir at vardı. Esma onlara bakardı. Süt sağar, yayıktan yağ çıkartır, yoğurt çalar, peynir de yapardı.

Köye bakılırsa Doktor varlıklı adam sayılırdı. Dağa taşa tırmanacak bir arabası vardı. Yokuş demez, iniş demez giderdi. Doktor onunla kasabaya, şehre varır, evinin eksikliklerini alır, getirirdi.

Esma güneş yüzü görmemiş, kararmamış, yalnız elleri acımış bir kızdı. Ben erkeklik taslar, bazen onun elinden baltayı almak isterdim. Vermezdi bana.

— Sen beni ne sanıyorsun? derdi. Ben yukarıda, o dağın doruğundaki Tahtacılar Köyü'nde iki yıl balta sallayıp ağaç çapladım, bıçkı çektim, anladım mı?

Çok nazik, nazlı görünürdü Esma. Okuldan dönüşte onun hazırladığı kahvaltıyı yerdim. Çoğu zaman işi bitince arka balkonda oturur, beni de yanına çağırırdı. Bana eliyle uzakta, bulut mudur, yoksa dağ mıdır, ne olduğu pek ayırt edilemeyen karartıları gösterirdi.

— O dağı görüyor musun? İşte Tahtacılar Köyü orada. Orada çam bedenlerini devirirler. Çoğu avrat çalışır bu işlerde. Şahin Bey erkek kişi çalıştırmaz o köyde. Hep avratlar çalışır.

Bana o dağ Köroğlunun kalesi gibi korkunç gelirdi. Oraya bakar, düşünürdüm. Esma da oraya çok bakardı. Bana:

— Oraya düşen sağ inmez düzlüğe, derdi. Ahmet'imi de orada vurdular. Gencecik adamdı. Sonra ben kaldım o katı yürekli avratların içinde, sabahtan akşama dek bıçkı çeker, olmazsa balta sallardım. Akşamleyin ölü gibi düşerdim yattığım yere. Yufka ekmeği ile bulgur çorbası. Ha itlere verilen yal, ha bize verilen çorba.

Sonra anlatmıştı bana:

— Oranın ağasına Şahin Bey, dirler. Taş yapısı koca bir konağı vardır orada. Oğlunu vurmuşlar Toroslarda. Doktor kasabada bulmuş. iki ay kaldıydı Doktor yukarıda. Oğlanın etlerinden bir çanak dolusu saçma çıkartmış. Oğlan gitti gittiydi, bu doktor kurtadı onu. Sonunda adamı salmazdı şehre varsın. Düşmanları çokmuş, kan davası güderlermiş. Tahtacılar Köyü'nde barındığı duyulur diye. Ama Doktor dinlemedi. Bir gece, yağış vardı. Yer gök su içinde kalmıştı. Doktor ayrı bir evde otururdu. Hep göz altındaydı. Ben de ona hizmet ederdim. Eyi adamdı, bana acırdı.

Esma sözünün burasında korkudan titrer gibi olmuştu.

— Yatmıştım. Yanıma gelmiş. Bileğimden kavradı. Hopladım, kalktım. Giyinmişti. Elinde yağmurluğu vardı. "Tez ol, gaçacağız" dedi. Kaçacak mıyız? Kuş uçurur mu Şahin Bey bu dağlarda? Gaçmak ölüm dimek. Ama Doktor kafaya koymuştu kaçmayı.

Esma anlatırken hep titriyor, o anlattığı halleri yaşıyordu yeniden:

— Bi sıkca giyindim. Yağmurluğu da giydim. Başlığını kafama geçirdim. Doktor Lüverini almıştı. Kapıdan çıktık. Sanırım Kızılırmak gelmiş o dağın duruğuna, insan sudan başka bir şey görmez. Doktor benim elimden tutardı. Köyde ses yok, ışık yok. Tüm canlılar sinmiş, başlarına bir gelecek var sanırlar. Taş ocakları vardı. Oradan gündüz gözüyle geçemezsin. Ama Doktor dişli adam. Beni sırkıttı aşağıya, elimi bırakırken "Yere dört ayak üstüne kapan, kayarsın uçuruma" dedi. Öyle ettim. Ardımdan atladı. Sonra yardan aşağı indik mi, yuvarlandık mı bilmem. Tüm su içindeydi. Seller çamur olup akardı. Hava çakdıkça görürdük yolu. Bir iniş ki sonu yok. Uzatmayayım vardık bir düzlüğe. Yolumuz orası. Su çağlardı yanı başımızda. Doktor kolumdan tutardı hep. Gayri derman kalmamıştı bende. Ha yıkıldım,

ha yıkılacağım. Bir otobos geçerdi. Doktor durduttu onu. Bindik içeriye. Doktor: "Hastadan gelirim, dedi. Yanımdaki hemşiredir."

Esma dalgın ve tutuktu:

— Nedir hemşire, ben bilmem? Doktorların yanında çalışan, hastalara bakan karılara hemşire derlermiş. Sonradan öğrendimdi. Vardık bir kasabaya. O zulum hava da dinmişti. Sanırsın bir damla yağmur düşmemiş, yalnızca Kızılırmak kabarmış, bir gürültü ile akıp gider ki sorma.

— Sonradan o adam sizi aramadı mı? dedim.

— Kim? dedi. Şahin Bey mi? Aramaz olur mu? Bir avrat yollamış kasabaya kadar. Bir kese içinde altın getirmiş. Tam yüz altın. Reşat altını. Bir de mektup. "Doktor, artık, eksik hakkını helal et. Bizden kimseye laf itme. Esma'ya da anlat, sonu fena olur bu işin" dedi. "Bir onlardan bir bizden kan gövdeyi götürür, sen bu işin kötülüğünü bilirsin."

— Sonra? dedim.

— Sonrası bu işte, dedi Esma. Doktor öyle paralı adam değildi. Aldığını, bulduğunu yerdi. Yoksul kaldığı da olurdu. Otelde bıraktı beni, yol bilmem, iz bilmem. Buzağı, çobana giden anasını bekler gibi doktoru beklerim. Bir ev tutmuştu. Oraya geçtik. Kafa kâğıdımı da almıştım. Doktor bana: "Esma" dedi. "Bana varır mısın?" Varmayıp da ne ideceğim? "Olur," dedim. O kasabada evlendik. Gündüzleri ona yardım ederdim. Kasabada başka hekim yok. Hasta olan kapıya dayanır. Kimi gece kapıya varırlar, alır giderler. Yorgundur, uykusuzdur, demezler. Hekim milleti dertli olurmuş. Arası çok geçmedi. Öfkeli adam, şununla bununla takışırdı. Sonra bu evi yaptırdı. Köylü vermezdi ona toprak ki ev kursun. Senin babandan kalan yere yaptırdı bunu.

Esma her zaman için dalgın bir kadındı. Belki ancak on sekiz, on dokuz, yaşındaydı. Doktor yavaş yavaş tarla, bağ almıştı. Gündüzleri çokluk durmazdı evde.

Bu işler olasıya değin bir yıl geçmişti. Ben artık iyiden okuyor yazıyordum. Gayri çulsuz, çapıtsız bir oğlancık değildim. Kimsenin aklına gelmezdi ki o iki göz, toprak damın yerine böyle bir konak kurulsun. Sonra köyde gayri bağ vardı, bahçe vardı, cevizlik vardı, bahçede sebze vardı, çiçek vardı.

Ben Kumluca Köyü'nden hiç çıkmamıştım. Benim gibi köyden hiç ayrılmamış, orada doğmuş, orada ölmüş kadınlar vardı. Onlara büyük şehirler masal memleketi gibi gelirdi.

Bu ikinci yılda işler daha bir genişledi, okul açıldığı çağda Doktor tüm çocuklara kara önlükler, beyaz yakalar, bellerine kemerler yaptırdı, ayaklarına da birer giyim ayakkabı aldı. Köydeki çocuklar çoğu zaman bunları giymezlerdi. Öğretmen çıkıştığı zaman: "Bayramda giyeceğim, anam sandığa kaldırdı" derlerdi.

Doktordan tedirgin olanlar yavaştan ona alışıyor, sokuluyorlardı.

Doktor sık sık Esma'ya çıkışır, kendisine iyi bakmasını isterdi. Bunun için de köydeki bir dul kadını çalışması için eve almıştı. Bu kadın kimsesizdi, bağı, bahçesi, anası, danası yoktu. Ben köyde nasıl bir başıma kalmışsam o da kalmıştı yalnızca.

Esma ona Fatma ana, derdi. Fatma ana ineğe, bahçeye bakar, dilerse akşama da kalır, dilerse bir göz kerpiç evine giderdi. Ama gün geçtikçe evini aramaz olmuştu. Kapısını bir iple bağlamış ve yerleşmişti eve.

Ne yapacaktı gidip o pire dolu, börtü böcek dolu evde. Yazın sıcaktan, kışın soğuktan barınılmaz. Doktorun yaptırdığı evde iki yerde soba yanardı. Ayrıca odalardan birinde süslü bir ocaklık vardı. Doktor onu keyif için yaptırmıştı. Soğuklarda kütükleri atar ocağa, karşısına geçer, onun ışı-

ğı ile oturur, lamba yaktırmazdı.

Doktorun aldığı lambaların gömleği vardı. Şişenin içinde duran bu gömlek yanınca bembeyaz bir ışık salar, insan bakamazdı bu ışığa. Tüm ortalık gündüz kesilirdi.

Köyde ne yenir, ne içilir? İçtiğimiz ya kireçli, ya da Kızılırmağın sarıya çalan bulanık suyu, ya da yağı alınmış, kaymağı gitmiş ayran. Yediğine gelince, bayramdan bayrama ya pekmez, ya da pestil, o da yoksa cevizli sucuk görürdük. Ondan gayri günler karılar kırdan yeşillik toplar, fasulye, bakla pişer, bulgurun pilavı, çorbası yapılırdı. Yufka ekmeğinin tadı olmadı pek. Bayatladıkça üstüne su serper, ateşe gösterirlerdi.

Yenge diyordum ben Doktor Kenan Beyin karısına. Sekiz yaşını bitirip dokuza bastığım zaman kafam daha iyi işliyordu. Köylerde insanlar çabuk adam olur ve çabuk ölürler. Ben kırk yaşına yeni gelmiş erkekler bilirim ki sırtı kamburlaşmış, beli bükülmüş ve toprağa kapanmaya hazırlanmıştı.

Sekiz dokuz yaşındaki oğlanlar rençberliğe, çobanlığa başladıkları gibi kafaları da tez uyanıyor. Köy çocuklarının çocukluk çağları altı, yedi yaşına kadar anca sürüyor. Daha sonra da bir işin ucundan tutmak zorunda kalıyorlar.

Köyde, köy bakkalında, köy kahvesinde beni adam yerine koymadan konuştukları için iyice biliyorum. Yüzüne karşı bir şey diyemedikleri Doktorun ardından kötü kötü konuşuyorlardı. Muhtar İdris Efendi, Doktor köyde sözü geçer adam olduğu için hep kıskanırdı onu. Başka bir şey yapamayınca da lafla kötülemeye çalışırdı:

— Bir kötü karı aldı, getirdi köye, diyordu. Görenler söylüyor. Ayağına şalvar giymez, başına yemeni bağlamazmış. Şehirli avratlar neyse o da oymuş. Köyün de ahlâkını bozdu bu adam.

Muhtar, açıktan göremediği işini el altından görmeye girişti. Artık ne bahane bulacağını, doktoru, Fatma kadını nasıl kötüleyeceğini bilemiyordu.

Bir yol eve dil uzatmaya kalktı. Ben köyün yetimiymişim. Benim malıma doktor konmuş. Nahiyeye kadar giderek şikâyette bulunmuş.Yetim malını koruyan bir adam kılığında.

Ona mahkemece Doktor Kenan Beyi benim velim atadıklarını söylemişler. Ortalığı karıştırdığı için bir temiz azarlanmış. Başlamış artık muhtarlığı sallanmaya.

Kumluca Köyü gittikçe ikiye ayrılıyordu. Muhtar olur da şikâyetcisi olmaz mı? Muhtar olmadan önce bir çift öküzden başka bir şeysi olmayan İdris Efendinin şimdi yüz dönüm toprağı, üzüm bağları vardı. Nereden oluyordu bunlar? Köyde sıkılan delikanlıları büyük şehirlere göç ettirmeye kandırıp ellerinden topraklarını bir yol parasına almakla değil mi? Bunu bilmeyen kaldı mı köyde?

Köyün ihtiyarı, hastası çoktu. Doktor bir yere giderken yoluna çıkar, ağlamaklı olurlardı. Evlere girip çıkmaya başlamıştı doktor. Nineler, emzikli kadınlar, genç kızlar, veremli delikanlılar, hasta çocuklar onun gözünün içine bakıyorlardı.

Kenan Bey onlardan para almadığı gibi ilaçlarını da kasabadan dönüşte alır, parasız verirdi. Haftada bir gün, okula gelir, çocukların bademciklerini yoklar, dillerini çıkartıp bakar, ağrısı, sızısı olana bir çareler bulurdu.

Ben kendimden bilirim. Okula gittiğimiz zaman bizimle beraber sinekler de giderdi. Yüzlerimizdeki bereler, dudaklarımızdaki uçuklar sineklerin durağı idi. Yüzlerce sineğin bir kümesi kalkar bir kümesi konardı.

Çocuklar bu sineklere öyle alışmışlardı ki yüzlerinde gezdikleri zaman aldırmazdı hiçbiri.



Sineklerin durağı, sanki çocukların yüzleriydi.

Doktor Kenan Bey çocukların yüzlerindeki yara bereyi iyi etmiş, burunlarına ilaç damlatmaya başlamıştı. Okul kısa zamanda sineksiz kalmıştı. Çocuklar her sabah okulun önündeki çeşmede ellerini, yüzlerini yıkamaya başlamışlardı.

Kızlı erkekli bu elli kadar çocuğun artık yağ veya kir koktuğu yoktu. Çeşmenin önünden sızan, yalaktan taşan suda ördekler gibi çırpınmıyorlardı. İsterlerse tahtadan kayıklar yapıyor ve okulun havuzunda yüzdürüyorlardı.

Öğretmen haftada bir gün anaları, babaları okula çağırıyordu. Köyde her iş erkeklerin elindeydi ama şimdi okul-

da ikiye ayrılan bir sınıfta kadınlarla beraber bulunuyorlardı. Bu sınıf herkes dağıldaktan sonra ter ve ayak kokardı. Ne yapsın zavallılar? İşleri ağır. Çoğunun üstündeki giysi bir tek. Zaten içlerine işlemiştir yokluk. Bu yokluk onlara bir de tembellik getirmiştir.

Uğraş uğraş hep o, ne uzalır, ne kısalır. Ne yapsalar faydası yok. Bir elin şakırtısı bu kadar çıkar. Ama öteki eller nerede? Kaç defa Doktor Kenan Bey toplantılara gelerek çocuk davasını köy davası yaptı. Ama köylünün zengin olması, köylünün kendi ailesine yetmesi Muhtarın işine gelmiyordu.

Bunu Doktor söylemek istemezdi. İsterdi ki köylüler kendi kafalarıyla kendi kusurlarını veya başkalarının kendilerine yaptıkları kötülükleri bulup ortaya koysunlar.

Öte yandan muhtar İdris Efendi borçlandırırdı köylüleri. Bağlardı kendisine, senet alırdı ellerinden. Ama o kimseye senet vermezdi.

Doktor bir iki kez kahvede rastlamıştı köylülerin yalvarmalarına. Muhtar yalvartmadan bir avk ekin vermezdi kimseye. Hem de kahvede, el içinde yalvartacak. Adam aç olsa, hastası olsa yine aldırmaz:

— Hele yarın akşam bu vakitlerde gel beni gör, derdi.

Onun bu huyunu çok iyi bilen doktor:

— Vereceksen ver be adam, derdi. Ne inletirsin biçareyi?

Sonra açardı kesesinin ağzını:

— Ne istiyorsun hemşerim? Bana söyle!

Doktordan yardım gören az değildi. Bunların sayısı gün geçtikçe artıyordu. Buna karşılık da Muhtar alacaklarını istiyordu köylülerden. Hazır parası yoksa mallarına el koyuyordu.

Doktor kaç defa, kahvede azarlamıştı onu:

— Aklını başına al, hemşerilerine eziyeti, onları soymayı bırak, yoksa değişeceğiz külahları seninle.

İdris Efendi artık köylülerin yarısıyla dargındı. Malının gittikçe artması durmuştu. Arsız ve yüzsüz bir adamdı. Bir komşusunun iki kuzusu doğsa birini isterdi. Yumuşak başlı kimselerdi Kumlucalılar.

Doktor hayvanlarıyla, eviyle, bahçeleriyle öyle bir yerleşmişti ki muhtarın onu sökmeye gücü yetmezdi.

Üstelik o çevrede hekim yoktu. Şehirden bile kasabaya telefon eder, Kenan Beyi isterlerdi. Hangi dalda daha çok bilgisi olduğunu söylemezdi. Sırasında diş hekimi, sırasında operatör, sırasında iç hastalıkları bakıcısı olurdu.

Evinde bir odası vardı. Alt katta bir oda. Burada odanın bir yüzü silme raftı ve bu raflarda kitaplar, mecmualar sıralanırdı. Değme şehir hekiminde bu kadar kitap bulunmaz, bu merak görülmezdi.

Evine gelenlere de bakardı bu odada. Muayenesini yapar, iğnesini yapar, hasta bir çocuksa, gider, evinde de görürdü.

Hekimsiz, Hocasız yerde durma demiş büyükler. Köyün iyi bir hocası var.

Hekime gelince Kenan Bey gibisi bulunmaz.

Hatta bu yüzden Öğretmen Yaşar Bey annesini ve karısını köye getirdi. Okulun üstünde öğretmen lokaline yerleştiler. İki odacığın ne işi olacak? Yaşlı kadın yemeğe bakarken öğretmenin eşi çocukların ilk sınıflarına bakıyor.

Muhtar bunu da dava konusu yaptı. Şehre kadar gitti. İlle köylünün uyandığını istemiyordu. Aklınca o kendi ölçüsünde bir köy ağası idi.

Kasabadan gelen maarif müfettişi Mürşide Hanım'ın liseden sonra Pedagoji tahsilini de yaptığını öğrenmiş, kadının ücretsiz olarak çalışmasına müteşekkir kalmıştı.

Muhtar İdris Efendi öğretmeni şarka sürdüreceğini kahvede anlatırken öyle bir bozulmuştu ki. Kahveci bile:

— İdris, yeter artık rezilliğin, demişti.

— Sen de mi Şaban, alacağın olsun senin?

Şaban bağırmıştı:

— Bütün millet alacaklı senden. İstersin ki hepsi sürünsün, sana yalvarsın, kul köle olsun da tarlanda bedava çalıştırasın.

Köy böyle çalkalanırken evde Esma bir kız çocuğu gibi Doktorun verdiği dersleri yapıyordu. Üç ay kadar onu kasabada, eczanenin üstünde tuttuğu iki odalı kabine de çalıştırmıştı. Esma orada biraz şehirli kılığı almış, kasabalıları görmüş, onlar gibi giyinmeye başlamıştı.

Daha önce, Tahtacılar Köyü'ndeki olanları da bana anlatıyordu. Konuşacak kimsesi yoktu. O da konuşmak istiyordu. Anlatacağı çok şeyi vardı.

Bir aralık Ahmet'ten söz etmişti bana. Gözlerinin önünde o ilk ve genç kocasının görüntüsü gelmiş olmalı ki ellerini yüzüne örttü. O Ahmet'i için ağlarken her akşam ovup yumaşatmaya, güzelleştirmeye çalıştığı elinin birinde altından bir halka vardı. Onun Doktor Kenan Beyin karısı olduğunu anlatan bir nikâh halkası.

Sonra bu boş bulunmasının kötü sonucunu düşünmüş, ellerimi tutmuş, sıkmıştı:

— Selim, sakın olmaya ki bunları Doktor'a söyliyesin. Beni öldürür Selim, öldürür beni.

Sonra boynunu büküyordu:

— Ben kendime değil, ona acıyorum. Vurdular onu, Ormanı bekler, izinsiz odun kestirmez diye vurdular. Serildi yere. Yüreğinin üstünden yemiş kurşunu. Elleri kırılasılar.

Benim yüzümü okşayan ellerinde, yüzükler parlıyor, beyaz bileklerinde altın bilezikler şıkırdıyordu:

— Selim, dimezsin değil mi Doktora? Ahmet için yengem ağladı dimezsin değil mi? Öldürür beni yoksa.

Birgün gülümsedim:

— Disem de öldürmez seni yenge, dedim. Çok sever seni doktor. Durup dururken senin ağladığını bilmez mi? Bana göz eder, ablanı rahat bırak, der. Neye ağladığını sormaz sana. Bakarsın gün geçmeden sana bir hediye alır. Boynuna takar. Sen ondan yakınma.

Esma irkiliyor, kaşlarını çatıyordu:

— Selim, Tahtacılar Köyü'nde kalsaydım ne olurdum ki? Bir gün tomrukla beraber yukarıdan düşer, ya da nacağı ayağıma indirirdim. Olmasa da ne kadar dayanacaktım o hayata. Bir Hatice kadın vardı. O hep yukarıda çalışırdı. Ben onun tepeleme düşmesinden korkardım. Bana ikide bir ünlerdi: "Kız Esma, ne soluyup duruyon, akşama kadar bitecek bu dilimler. Daha iki boy dilmedik. Sen aş yimeyon mu?" Ben aşağıda yukarıdan tepene yağan çam talaşları ile bunalırdım. Elimi göğsüme sokar, avuç avuç talaş çıkartır, atardım.

Esma sözü biraz değiştiriyordu:

— Bıçkıda, çapalamada çalışan karıların hepsi erkek koluna benzer. Doktor ayrı bir evde otururdu. Ona hizmet etsin diye bir karı vermişler. Adam dayanamamış, Şahin Beye söylemiş, bu avradı al yanımdan. Ben kendi işimi kendim görürüm demiş. Ama abla sormuş Doktora "Ne kötülüğü var karının" Doktor: "Eli işe yatkın değil, o anca odun keser" demiş. Abla bir düşünmüş: "Şahin Bey," demiş. "Gürcüyü vireyim Doktora." Kim bu Gürcü diyeceksin Selim. Benim işte. Bana Gürcü gızı dirlerdi. Verdiler Doktorun yanına beni. Yıkandım, paklandım. Hanım abla kulağıma "Es-

ma," dedi. "Bu doktor şehirli adam. Kendini beğendir ona." Bir utandım, bir korktum, sorma gayri. Ama doktor korktuğum gibi değilmiş. Yemeğini önüne koyduğum zaman elimi görmüş, şaşmış elime. Kaldırdı başını, sordu bana:

— Kız sen kimsin? dedi.

— Esma'yım ben, dedim.

— Gürcü kızı dedikleri sen misin?

— Benim. Kolcu Ahmet'in eşiydim, vurdular onu.

Beni karşısına oturttu, önüme yemek sürdü. İlle beraber yiyeceğiz. Lokmalar boğazıma dizilirdi. Sesi tatlıydı. Babam gibi bakardı bana. Bir iki kez ağlarken gördü beni. Neye ağladığımı sordu. "Rahata düştüm de acılarım aklıma geldi" dedim.

Gürcü kızı evde salınıp gezer, varlık içinde yaşarken bana hep anlatırdı. Başka anlatacak kimsesi yoktu ki:

— Selim, sen benim kardeşimsin. Bak aklına kötü bir şey gelmesin. Doktor beni çok beğenirdi. Ama Allah biliyor, ta kasabaya kaçıp orada belediye nikâhı ile beni alıncaya kadar bana bir kötülük etmedi. Onunla evlendim, daha da bakmadı yüzüme. Karısı olmadan hep yoklardı beni uzaktan. İsterdi ki zorlamasın beni. Sonra karısı oldum onun. Ama ağzımdan laf aldı. "Esma," dedi. "Ben senin deden yerindeyim. Sen çok gençsin. Seni zora koşmak istemiyorum. İstersen benimle evlen, istersen bekle, seni başka kocaya veririm." "Senden iyi koca bulamam doktor bey," dedim. Sen iyi adamsın, namuslu adamsın, beni ellere koma. Böyle olmuştu işte evlenmemiz. Ama gün geçmez ki Ahmet gözlerimin önüne gelmesin. Çok kez düşümde gördüm onu. "Esma, bana nettin sen?" diyordu. Ağlayarak uyanıyordu. Doktor biliyordu neye ağladığımı. Bir kaç kez bana

sordu. "Ahmet'i hâlâ seviyor musun?"

Esma içini çekiyor, beyaz bileği ile çekik çekik gözlerindeki yaşları kuruluyordu:

— Ahmet çoktan toprak oldu, dedim. Eyi adamdı. Hoş tutardı beni, kader böyleymiş, kıydılar ona. Nereden biliyordu benim Ahmet için ağladığımı, düşümde onu gördüğümü? Ama uykumda bağırırmışım. Duymuş benden Ahmet'i.

Esma Doktora dua ediyordu:

— Allah tuttuğunu altın etsin. Ahmet'imin nesi vardı ki. Ne gördümse kısa günde Doktordan gördüm. Bana baktı, besledi, süsledi. Ellerimi görüyor musun Selim? Hep katıydı, hep nasır tutmuştu. Sular yaptı ellerim için. Her akşam iş bittikten sonra ovardım ellerimi. Yumuşadı ellerim, ağardı, bir güzelleşti.

Esma, Doktoru seviyordu. İlk kocası için ağlıyordu ama Kenan Bey bir akşam geç kalsa tasalanır:

— Ona bir kötülük etmesinler, derdi.

— Dul kalacağından mı korkuyorsun yenge? dedim birgün.

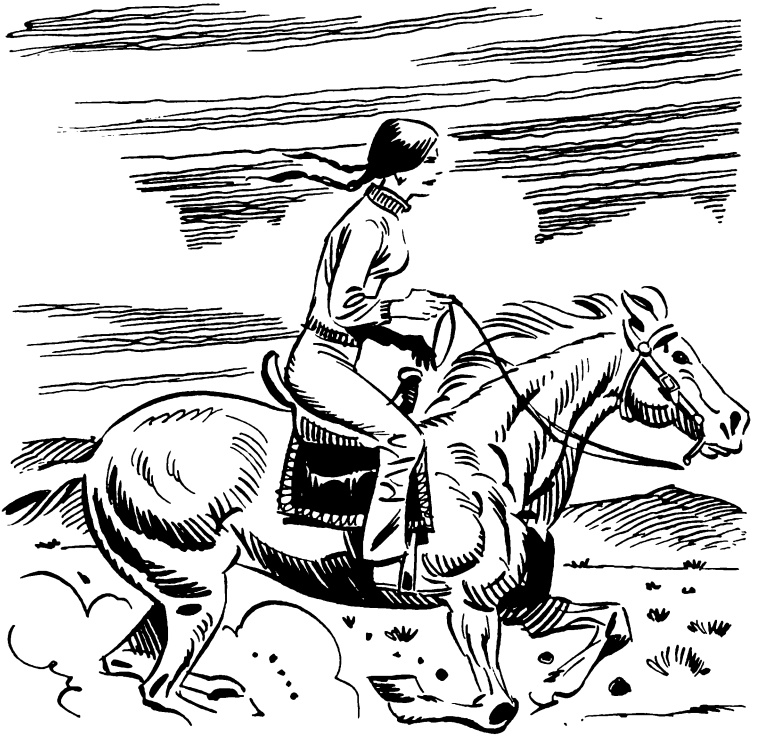
— Ben kendimi düşünmem, dedi. Onu düşünürüm, bana bunca iyiliği var.

Mürşide Hanım köye gelince Esma'ya bir arkadaş çıkmış demekti. Bazen izin alır, okula giderdi. Doktorun kendisine verdiği kitapları sesli olarak okur, duraklamadan, yanlış yapmadan okumaya çalışırdı. Okumasını beğendirebilirse kendisi de çok seviniyordu.

Kenan Bey bağırıp çağırıp karısını azarlayacağına onu hediyeleriyle, güzellikle kendisine bağlıyor ve onun ilk eşini unutmasını sağlıyordu. Kumluca Köylüleri Esma için ses

etmediler. Muhtar varsın kendisini paralasın. Doktor her gün evden çıkıp giderdi. Onun bakacak hastaları vardı, yolunu beklerdi. Hasta olmadığı zaman da bağına, bahçesine giderdi.

Kısrak ahırda yiyip içip kuduruyordu. Esma sık sık bu hayvana atlıyor, kırda bayırda dolaşıyordu. Kızlar onun yakışıklı giyinişine hayrandı. Hep hevesleniyorlardı ama ne yapsın zavallılar, yok ki paraları.



Esma, sık sık ata biniyor, kırda bayırda dolaşıyordu.

Hastanın yüzüne bakınca derdinin ne olduğunu şıp diye anlıyan Kenan Bey'in köylerde neden çalıştığını araştıran oluyordu. Bunu kahvede öğretmen de sormuştu. Kenan Bey:

— Hastalık yalnız şehirlerde mi? demişti. Bu insanlara, bu çocuklara kim bakacak?

Yaşar Bey:

— Doğru, demişti. Allah sizden razı olsun, ama bu fedakârlığınıza karşı sizden tedirgin olan köylüler var.

Kenan Beyin o gün kahvede anlattığı bir bir aklımda kaldı. Ben de köylü bir çocuktum, ben de işin aslını öğreniyordum. Doktor:

— Ne yapsın köylü, diye başlamıştı söze. İşçi der köyden alırız, asker der köyden alırız, vergi der köyden alırız. Ne yapsın bu kara yazılı köylüler! Biz şehirli olarak, memleketi çekip çeviren adamlar olarak ne verdik bu köylülere? Bu bugün değil, çok eski zamandan beri böyle. Bir yüreği katı adam bulup dermişiz ki "Yılda şu kadar para ver bize, sen köylüden topla". Bu adam köylünün kanını iliğini kurutmuş, ekininden almış, hayvanından almış, ağzından lokmasını almış. Şikâyet etmeye de dili varmaz. Çünkü karşısındakinin hükûmet memuru olarak bilir. Cahildir, aklı ermez. Dün ne ise bugün de o. Bir ineği doyurursan süt verir, bir tarlayı ekersen ürün verir.

Doktorun ettiği lafları köyde duymayan kalmadı. Başı sıkılan ona gidiyor, yolunu kesip derdini anlatıyor, Doktor da elinden geleni yapıyordu.

Köydeki hayat böyle sürüp giderken Esma da bana aralık aralık Tahtacı Köyü'nde olanları anlatıyordu. Dersimi alıp balkona çıkardım. Orada, ovaya karşı oturur, kaşı dağları seyrederdik. Esma mavi bir bulut gibi ancak seçilen o yüksek dağlara her zaman bakar:

— Selim, derdi. Ayakla gidecek olsan oraya bir haftadan önce varamazsın. Orada tüm çam ağaçları vardır. Çık çık yokuş bitmez. Zaten neye gideceksin ki? Orada saysan onbeş hane ya çıkar ya çıkmaz. Bunlar da hep kara bürgülü avratlardır. Şahin Beyle oğlunun, bir de Meliha Hanım ablanın ırgatları. Değil bir erkek, bir oğlan yoktur orada. İstemez Şahin Bey. Bir oğlu, bir de kendisi olacak.

Bazı utanacak şeyleri de anlatıyordu Esma:

— Sana dedim miydi Selim? Bu Şahin Bey aşiret reisidir. Düşmanı çok. Kan güderlermiş. Öte yanda da dişli, gözü pek insanlar varmış. Toroslarda her yıl vuruşurlarmış. Şahin Beyin bir oğlu var. Yusuf adını komuş ona. İstanbul'da okuturmuş Yusuf'u. Sonra düşmanları oğlana kıyarlar diye onu yabancı memlekete yollamış. Hep kollarmış düşmanları. Toroslarda sürüleri varmış. Yusuf para için gitmiş. Orada pusuya düşürmüş vurmuşlar. Tam iki gün at üstünde, kan döke döke Tahtacı Köyü'ne gelmiş.

Esma başkalarının duymasından korkar gibi sesini kısıyordu:

— İşte Kenan Bey'i bunun için köye getirmişler. Babası bu Yusuf'a çok bakar. Ondan oğul ister. Ama bu zamana kadar oğlunun hiç çocuğu olmamış.

Esma içini çekerek:

— Onlar insanlara hiç hak vermezler. Herkes onların esiri gibidir. Her an gelip beni alacaklarını sanıyordum. Fakat akşamla beraber çok sıkıntılı olan hava yağmaya başladı. Daha sonra gittikçe gök gürültüleri arttı, karanlık bastıkça şimşekler çakmaya başladı, insanın gözlerini kamaştırmaya başladı. Doktor da uyumuyordu. Sonra sana anlattığım gibi gelip beni kaldırdı. Öyle bir havada değil kapıdan dışarı-

ya çıkmak, insan başını yorganın altından çıkartamazdı. Ama biz işte çıkmıştık yola. Şahin Beyin bekçi köpekleri o akşam kimbilir nereye sinmişti. Çevremizde seller akıyordu. Güçlükle yürüyorduk. Allah bizi korudu ki, Taşocaklarından uçuruma yuvarlanmadık. Ama tepenin eteklerinde birikip boşluğa akan suların sesi çok korkunçtu. Sularla beraber sürükleniyorduk sanki. Bir iki defa kapaklandım.

Esmanın çekik çekik gözlerinde yaşlar birikiyordu:

— İnanamazsın Selim. Bir defasında dizlerimin bağları çözüldü artık. Yere dayamıştım ellerimi doktor yanımda dikiliyordu. Kollarım dirseklerime kadar su içindeydi. Gidemeyicektim gayri. Oraya, sellere bırakmak istiyordum kendimi. Böyle kaçmaktan ölmek daha iyi idi. "Sen git, beni bırak, bittim artık" dedim. Kenan Bey beni çekip aldı yerden, kucakladı, başladı götürmeye. Çocuk gibi taşıyordu. Denizde miyim, selde miyim, Kızılırmakta mı bilmiyordum. Baktım şosaya inmişiz. Yağmur da bir soluk alıyor. Atladık otobüse. Doktorun omuzuna yasladım başımı. Bayıldım mı, sızdım mı bilmem. Kaldırdı beni, otele varmıştık. Yağmurluk ıslak, gömlek ıslak. Sabah olunca da varıp bana çamaşır filan aldı. İki gece kaldık o otelde. Sonra kasabada bir ev tuttu. Tabanca ile avlanmış bir kuş gibi korkarak bakardım camlardan. Tahtacılar Köyü'nde doğmuş, orada büyümüş bir garip kız kasabayı, şehri memleketi ne bilir? Ben anamı, babamı bile bilmezdim. Bir dayım vardı Tahtacılar Köyü'nde. Onun anlattığına göre bu dağın doruğundaki köyden kimse kalmamış. Oradan taş çekermiş aşağıya, kasabaya. Davarımız da vardı. Çobansız, başı boş gezerdi. Ona Gürcü Hasan derlermiş. Gürcülük soyu sopu mu, lakabı mı bilmem. Ama beş vakit namaz kılardı o. Gürcüler bizim dinimizden değildir derler. Kafa kâğıdımda yazılmıyor bu gürcülük. Anası Fatma Zehra, Babası Mehmet Ali demişler.

Çamlık köy nerdedir bilmem. Bıçkı çeken Hatça kadından duyardım. Şahin Bey köylerden ırgat karıları toplamış. Nerede dul kalmış, garip kalmış kadın varsa toplamış dağa. Birbirine benzer ev yaptırmış.

Esma bana anlatıyordu:

— Bu evlerin altı taştandır. Altta bir ahır, odunluk, samanlık vardır. İkinci kata merdivenle çıkılır. Taze biçilmiş ağaçlardan yapıldığı için yukarıda ışık yandı mı tahta aralıklarından aşağıya vurur. Tiftik keçisi beslerler orda. Bunlar uzun, kıvırcık tüylü güzel hayvanlardır. Her evde beş on tane vardır. Gece kalktın mı gürültüye melerler aşağıdan. Gündüzleri açarsın kapıyı, salarsın onları. Kendi başlarına yayılılar. Kaçamazlar, bekçi köpekleri bir canlıyı komaz ki çamlıktan çıkıp savuşsun. İşte bizim dağın masalı bu.

Esma tekrar kendi hayatına dönüyordu:

— Dayım beni Hatça kadına bıraktı, vardı gitti. Ben kaldım o suratsız karı ilen. Ben hep elime bir sepet alır, çam kozalakları toplardım. Bu çamların fıstık verenleri de vardır. Çağı geldi mi tepede kozalaklar bir bir açılır, hep çimenlerin üstüne dökülür. Bunları ayrı ayrı toplardım. Her karı bir işin ucundan tutuyor ya, benim işim de fıstık toplamak, kozalak toplamaktı. Ormanda dolaşırken hep gırt gırt bıçkı sesi duyardım. Meliha Hanım abla bır kısrağa biner, eline bir kamçı alır, ayağında çizmelerle dolanır, çalışan avratlara bakardı. Benim yanımdan da geçerken kamçısı ile saçlarımı karıştırırdı. Derken işte Kenan Bey beni kasabaya aşırdı. Kapandım eve, ne getirdiyse onları giydim. Hiç alışmamıştım böyle elbiselere.

Esma'nın sesinden garip bir çekingenlik ve acılık vardı:

— Daha köydeyken, ne kadar beraber kaldıksa, belki yalnızlıktan canı sıkıldığı için, Kenan Bey bana yazı gösterirdi. Kâğıtlara yazar, bana harfleri belletirdi. Bir avrat ka-

pıya getirirdi yemeği. Ben alırdım, boşaltır, kapları geri verirdim. Biz, avratlarla beraber hiç et, süt yimez, içmezdik. Bulgur aşı pişerdi. Bunu selamlıkta kazana korlar, gelenlerin kaplarına adam başına bir kepçe sayıp verirlerdi. Bir kepçe sabahın, bir kepçe akşamın hakkı. Dilersen hepciğini bir övünde yi. Katlanmış iki de yufka virirlerdi. Ama Kenan Beye hep somun ekmek geliyordu. Direnmiş, yufka yimemiş. Bu somun bana çok tatlı gelir, katıksız da olsa yer, doyardım.

Sana kasabayı anlatıyordum Selim. Çok evleri var, saymakla bitmez. Çoğunun damı kiremitli. Çarşı var. Ayağı şalvarlı avratlara ancak pazar kurulduğu günler rastlanır. Bir iki gün geçti. Doktor beni de evden çıkardı. Üstüme üstlük aldı. Ayağıma papuç. Hazır kadın giyim eşyası satan büyük mağazalar vardı. Oralara vardık. Ben karanlık bir oyuktan ışığa, dünya yüzüne çıkmış gibiydim.

Dağdaki evlerde çatal ne arasın. Bir çorbayı kaşıkla içerdik. Pilavı bile elle yerdik. Bazen çiy bakla, soğan cücüğü bulur, bana da verirlerdi. Kasabada yemeklerin çeşidini öğrendim. Dilimde bozukluk varmış. Evlendikten sonraydı. Kenan Bey bana biraz dilimi düzeltmemin gerektiğini söyledi. Dilimi dışarı çıkarttım "Sen düzelt" dedim. Öyle güldü ki ben de şaştım kaldım.

Tahtacılar Köyü'nde biçilecek bir tomruğu ipe takıp büyük çamların altındaki çatal ağaçlara çekip çıkarırlarken o kara bürgülü karılar aralarında konuşurlardı. Bir şikâyetleri vardı, erkeksizlik. Bunlar dul kalmış, avare kalmış karılardı. Sabahtan akşama kadar ırgatlık etmeye razıydılar. Ama hep birbirlerine yakınırlardı: "Bunca kahra katlanıyoz, bir erkeğimiz olsa". Evet onlar için bu bir ihtiyaçtı. Ama erkek yoktu köyde. Vardı ama onlara bakmazdı. Sonradan doktor gelmişti işte. Ondan kaçarlardı, ama aralarında hep onun için söyleşirlerdi.

Esma gibi ben de dokturu seviyordum. İnsan iyi şeyleri tez öğreniyor. Yemekler gibi giysilere de alıştım. Doktor ne dirse hemen yapardım. Gel der, varırdım yanına, git der, savuşurdum.

Köydeki kabaca oğlanlara söyletirlerdi:

— Elin adamı gelmiş, senin toprağına sahip çıkar. Direnssene.

Şaşardım onlara:

— Arkamdaki urbayı kim aldı, ayağımdaki iki geyim ayakkabıyı kim verdi. Sabah, akşam dimeden önüme konan aşı senin muhtarın, senin anan baban gördü mü? Ben babamdan kalma biri de göçmüş, o iki göz kerpiç evde acımdan ölürken kimin aklına geldi Halil'in yetim bıraktığı Selim? Alsa, gitse binasını ben ne iderim o kül yığını içinde? Çemberi kopuk bir araba tekeri vardı, onu da mıhtar alıp gitmedi mi? Siz ne gonuşuyonuz?

Beni fitleyen hep doktoru kıskanan, onun yarıdan çok köylünün gönlüne sahip olan adamı çekemediğindendi. Bunu derdim o oğlanlara, susar, dinler ve dimeseler bile bana içlerinden hak verirlerdi.

Ben okuyordum. O evin içinde benim bir odam vardı. Duvarında bir kitaplık vardı ki, Doktor beni okumaya heveslendirecek bütün kitapları alıp boy boy rafa dizer:

— Bunlar hep senin, derdi.

Yatağıma girdiğim zaman yadırgardım bu yatağı. Tertemiz, bembeyaz çarşaflar, örtüler vardı. Yattım mı gömülürdüm yatağıma. Ben kerpiç evdeki kılığımla bu yatağa girseydim yatak üstümden başımdan kirlenirdi. Yattığım zaman karnımın guruldadığını, içimden sıcak sıcak bir gezinme olduğunu duymazdım. Eskiden doyduğum yoktu. Açlıktan için yanardı. Varırdım çeşmenin başına, dayardım elimi musluğun altına, içerdim. İçerdim, ta içimdeki yangın sönene dek.



Doktor, beni okumaya heveslendirecek kitaplar alır, bana, Selim bunlar hep senin, derdi.

Oradan geçen olursa sorardı bana:

— Oğul, ne o, guzu mu yidin?

Guzu kim, ben kim? Bulgur çorbasından ne haber...

Bir komşunun aklına gelecek de, benim akşam karanlığında avare dolaştığımı düşünecek de bana el edecek:

— Selim, gel aş yiyelim...

Ceviz sopalamaya gidenlerin peşine takılsam, iki ceviz yimeye kalksam ağacı değil beni sopalamaya kalkarlardı. Yerdekiler iki taş arasına ceviz koyup çat çat kırarken uzaktan bana ünlerlerdi:

— Selim yeter gayrı.

Çoğu kez, harman artıklarını toplar, sahibine verirdim. Toprağa karışmış taneleri bir bir ayıklardım. Ekin taşırdım, çapa yapardım, hep boğaz tokluğuna. İş olmazsa bayırlara varırdım, çobanlardan o yana. Bana el ederlerdi. Musa derler bir çoban vardı. Anası dağa çıkarken ona iki dilim börek vermiş. Musa bana yarım dilimini verdi. Yedim. Sonra, rastladıkça sorardı bana:

— Selim, börek nasıldı?

Ne diyeyim, iyi adamdı Musa: Varsın söylesin.

Kışları, üstüme çektiğim çulun altında titrer dururdum. Ateş yaktırmazlardı bana. Yangın çıkar diye. Zaten ne yakacaktım ki? Taşıyabildiğim kadar çırpı getirirsem sırtımdan alırlardı. Burnumu gömleğimin içine sokar, soluya soluya ısınmaya çalışırdım.

Anasız babasız, fakir bir köyde yaşamaya çalışanlar bilir açlığı, yalnızlığı ve de soğuğun, kışın ne dimek olduğunu.

Bu sebeple ben Doktorun evinde barınmaya başladıktan sonra ona yaranmak için çok çalışmaya başlamıştım. Beni yemeğe, karşısına alırdı. Yemeğin en iyi parçalarından kendi eliyle tabağıma koyardı. Bana kaşık, çatal kullanmasını belletmişti. Her yemek bana tatlı geliyordu. Fakat Kenan Bey:

— Selim, diyordu. Doldurma karnını, öteki yemeklere de yer bırak. Çuvala hep saman doldurursan ekini nereye koyacaksın?

Şaka eder, gülerdi.

Okula, çocukları yoklamaya vardığı zaman beni öğretmene sorardı. O da benim için hep:

— Maşallahı var, derdi. İyi çalışıyor.

Ben fakir Kumluca Köyü'nün yetim oğlancığı idim de Esma neydi ki? Zaman zaman içini çeker:

— Selim, derdi. Gayrı beni yeniden Tahtacılar Köyü'ne, o dağın doruğuna alıp bıçkıya verseler ölürüm. İnsan rahata tez alışıyor.

Tahtacılar Köyü bir haftalık yolun ilerisinde ama orada da yeniden bulgur çorbası. Tüm köyler böyle mi? Hayır. Bazen kahvede anlatırlardı da kulak misafiri olurdum. Yanı başımızdaki köyde bile Kızılırmaktan tuttukları balığı yerlermiş. Haftada bir koyun, yada sığır keser, bölüşürlermiş. Çıkardıkları bütün yağları, peynirleri, yumurtaları pazara yollamaz, yarısını olsun çoluk çocuk yerlermiş.

Meraklanır, yemek adları sayarlardı. Ben bu yemeklerin ne olduklarını bilmezdim. Şimdi okudukça, resimlerini gördükçe bazı yemişleri tanıyordum. Şeftali, çilek, armut, kestane...

Bir gün sofraya bir yemiş gelmişti. Doktor bana adını sordu. Baktım baktım:

— Büyük ahlat, dedim.

Doktor çok güldü. Sırf bana, belki de Esmaya tanıtmak için şehre kadar uzandıkça yemiş getirirdi. Ben ahlatı bilirdim, cevizi bilirdim, kocayemişi bilirdim. Başka yemiş yetişmezdi bizim buralarda.

Yavaştan yavaştan Esma yengem çeşitli yemekler yapıyordu. Şimdi evde köpeğe verilen yemekleri ben önceleri bulsam çok sevinirdim.

Bu kurt köpeği çok iri ve sert başlıydı. Köyde acar köpekler vardı ama hiç biri bu Börü adındaki kurt köpeğine sokulmaz, uzaktan onun geçişine bakarlardı.

Esma Yengem ata binip sokağa çıktığı zaman bu Börüyü alır, peşi sıra götürürdü. Bir kul sokulmazdı yanlarına. Börü sahibini korumasını iyi bilirdi. Başını sağa sola çevirip bakmaz, ürümezdi. Ama karşılaştığı insanlar sağa sola çekilirlerdi.

Bir gün mahalle köpeklerinden biri Börü'ye saldırmış, ama Börü onu boynundan kavrayıp savurmuş, hayvanı sakatlamıştı. Köylüler çok direndiler, istemediler ama Doktor:

— Köpeklerinize sahip olun, dedi.

Börü kurt demekmiş. Doktor koymuş bu adı. Esma anlattı bana. Doktor yukarı köyde kaldığı kadar hanımabla onun oturduğu evin çevresine bir köpek koymuş. Bunlar aşiret köpekleriymiş. Bu köpek doğurmuş. Doktor Şahin Beyden bu köpeklerden bir yavru istemiş. Şahin Bey de:

— Hele o zaman gelsin, veririm, demiş.

Dağda bu köpekler yaldan başka birşey yemezlermiş. Doktor ikide bir kendisine hırlayan dişi köpeğe ara sıra bir topak peynir atarmış. Hayvanı alıştırmış kendisine. Yavrulardan biri sağ kalmış. O da doktora alışıkmış. Evden hareme kadar peşi sıra gidermiş, haremin avlusunda beklermiş Doktoru. Sonradan Esma, doktorla birlikte kaçınca, para getiren kara bürgülü kadın o çağda daha yavru olan köpeği de getirmiş.

Börü anca bir buçuk yaşındaydı, ama bayağı boylu ve başı çok sert bir hayvandı. Evin içindekileri, öğretmenin ailesini tanırdı, çocuklara ilişmezdi.

Esma yengem okula, Mürşide Hanıma gittikçe bu köpeği de yanına alıyordu. Esma yengem için köylüler:

— Doktorun karagözlü kuzusu, diyorlardı. Köpeklere bekletir.

Hakikaten de Börü işini iyi biliyordu. Okulun kapısında, yengemin girdiği kapının önünde yatar, beklerdi. Çocuklara ilişmezdi, Esma:

— Belki kasabada kalırdık. Kenan Bey orada kabine açar, belki de şehirde otururduk. Ama doktor bu hayvanı

barındırmak için köye geldi. Bir sebep de bu, diyordu.

Sonra bana içini çekerek anlatıyordu:

— Selim, kimin nesidir bu adam, anlayamadım gitti. Doğma büyüme İstanbul'lu. Hiç kardeşi olmamış. Anası, babası tez ölmüş. Az bir para kalmış bu adama. Okumuş, hekim olmuş, kurtarmış kendisini. Eh insan bu, yalnız olur mu? Hele erkek milleti hiç yapamaz. Varmış bir kız bulmuş. Onunla evlenmeye kalkmış. Kızın bir başka sevdiği varmış, ama işsiz, parasız bir delikanlı imiş bu adam. Kız dortorla evlenmeye hazırlanırken işi diyivermişler ona. Peşine düşmüş. Sıkıştırmış kızı, söyletmiş. İşi anlayınca da bırakmış yakasını. Bırakmış ama çok da efkârlanmış.

Esma içini çekiyordu:

— Selim, sen benim kardeşimsin. Senden gizlediğim yok. Bu adam beni dağdan kurtardı, şehirli karılar gibi hanım etti. Şu kollarıma bak, şu boynuma bak. Öğretmenin karısında bile yok böyle bilezikler, inciler. Bir ara ağlardım. Beni azarlardı. "Esma kocan sağ değil ki seni götürüp ona teslim edeyim. Bundan sonra yatağını ayrı ser..." Bu lafı bana bir dokundu, bir dokundu. Kapandım ayaklarına, ağladım, yalvardım. "Senden gayrı kimim var benim, dedim. Ne anam var, ne babam var, ne de kardeşim. İçimde bir acı varsa Ahmet'e acıdığımdır. Sen hekimsin, yedi derdin davasını bilirsin. Bana sahip çık. Yok istemezsen öldür beni, kim arayıp soracak?"

Bilmiyorum, hakikaten Gürcü müydü Esma. O kadar güzel gözleri vardı ki, insan baktı mı gözlerini ayıramazdı. Yapısı da öylesine. Eve geldiği zaman öğretmenin karısı Mürşide Hanım sormuştu ona: "Dikkat ediyorum mermerden oyulmuş heykellere benziyorsun? Ne yapıp ne ediyorsun da böyle oldun? Bunun bir gizli ilâcı mı var? Yoksa Kenan Bey hastanede filan bir ameliyat mı yaptı?"

Yengem güçlükle işittiğim laflar etmişti:

— Mürşide Hanım, siz de daha on yaşından başlıyarak balta sallasaydınız, bıçkıda çalışsaydınız sizin de böyle olurdu.

Esma yengemin duruşu, biçimi sahiden de çok güzeldi. Zavallı kız anlattığı gibi küçük yaşında bıçkıyı aşağıya çeke çeke çalışıp idman etmişti. Ama onun soyundan da böyle bir ayrıcalık olmalıydı. Bir dağ keçisi gibi çevik ve atikti. Evde ağır bir iş olduğu zaman Fatma ana ona seslenir, Esma çok ağır bir eşyayı kaldırıp götürürdü. Kızdı ama delikanlıydı. Doktor ona sorduğu zaman:

— Bilmem, diyordu. Bıçkı çekerken yukarıda, tomruğun üzerinde çıplak ayakla durmak kolay değil. Bir boş bulundun mu uçarsın aşağıya. Ama sıksık durmakla da olacak iş değil bu. Hatice kadın hep darılırdı: "Gız Gürcü, sen bu ellerle, bu ayaklarla bir işe yaramazsın."

Esma'nın elleri, ayakları çok ufaktı. On yaşını yeni aşmış köylü kızların eli ayağı onun ellerinden daha büyüktü, Mürşide Hanım buna dikkat etmişti. Yemekte kaldıkları bir gün:

— Esma'cığım, az daha elsiz, ayaksız doğacakmışsın, demişti.

Doktor bu hal için:

— Gürcülük nereden geliyor bilmem, dedi. Bu ilin köylerinden birinden babası Mehmet Ali. Annesi de öyle olacak. Fazla araştırmadım ama Esma'da bir şehirli durumu var. Fevkalâde de zeki.

Mürşide Hanım da epeyce gençti. Daha yeni evlenmişti öğretmen Yaşar Beyle. Her hâlde Esma'ya büyük faydaları dokunuyor, dünyayı yeni yeni anlayan bu duygulu kıza, giyinip kuşanmak, süslenmekten dünya bilgilerine kadar herşeyi öğretmekten haz duyuyordu.

Öğretmen de kitap meraklısıydı. Mürşide Hanım bazen Esma'ya bir roman veya şiir okuyordu. Ne kadar görgüsüz olsa, ne kadar yokluk içinde ve yalnız büyümüş olsa Esma, Allah'ın kendisine verdiği güçle ve belki annesinden bulaşan yeteneklerle Doktoru da şaşırtan beceriler gösteriyordu.

Evde bir kaç tane radyo vardı. Esma şehir şarkılarını ezberliyor ve çok başarılı olarak söylüyordu. Sonra bir gün saz istemişti Kenan Beyden. Kenan Bey de alıp getirmişti.

Esma gündüzleri odasına kapanıp bu sazı çalmaya uğraşıyordu. Birgün bana anlatmıştı:

— Ahmet'in bir sazı vardı Selim. Eve döndüğü zaman çalardı. Dayın da çalardı, ama o dağ başında kim bakacak saza. Hanım abla böyle şeylerle uğraşılmasını istemez. Irgat kısmı avare olurmuş, işten kalırmış. O kadınlar, ayakta gezen katı bir ölüye benzerlerdi. Akşama kadar çalışacak, sonra yiyecek ve ertesi güne diri çıkmak için uyuyacak.

Kenan Bey, Kumluca Köyü'nün üç sınıflık okulunu beş sınıfa çıkartmak için çok uğraştı, bunu da başardı. Köyde göze çarpacak kadar bir kalkınma vardı. Köylüler şehirlerde çalışan delikanlılardan biraz yardım görüyorladı. Ben de üçüncü sınıfı aşıp dörde geçtim.

Köye iki öğretmen daha verdiler. Yaşar öğretmen okulun yanında yaptırılan öğretmen evine çıktı, iki öğretmene okulun üstünü bıraktı. Bunlar evli insanlardı ve birbirleriyle iyi geçiniyorlardı.

Kenan Beyin köy için çalışmaları Muhtar İdris Efendinin hiç işine gelmiyor, rastladığı kimselere:

— Kendisi köye çöreklendiği yetmezmiş gibi iki öğretmen daha dadandırdı Kumluca'ya, diyordu.

Tabiî bu laflar hemen doktorun kulağına gidiyor, muhtar kahvede otururken içeriye giriverip sesleniyordu:

— Dilini tut, muhtarlığını da alırım elinden. Ben senin gibi keseme çalışmıyorum, millete, köye çalışıyorum.

Bunu herkes biliyordu. Artık muhtara yalvaranlar eksiliyor, herkes kendi hayvanı, kendi tarlasıyla çalışıyor, kendi ailesine hizmet ediyordu. Başı sıkılan ya öğretmenden, ya da doktordan medet umuyor ona danışıyorlardı.

Muhtar İdris Efendi:

— Artık büyüklere saygı kalmadı, diyordu.

Kimdi bu büyükler? Kahveci Şaban atılıyordu ortaya:

— Nerede o büyük, nerede o yol gösterecek, öğüt verecek, fakirin elinden tutacak büyük? Köylülerden topladığı koyun, kuzu ile dağ taş sürü sabihi olan, köylüyü sabahtan akşama kadar tarlasında çalıştırıp hakkını vermiyen adam mı büyük?

Köydeki çocuklar artık işi azıtmışlar, çeşme başında okul bahçesinde, olur olmaz her yerde, kahvede söylenen tekerlemeyi okuyorlardı:

Sıçanımın tasası var,
Allı pullu kesesi var
Her evde bir hissesi var,
Muhtar olmuş bizim sıçan.

İdris Efendi öfkesinden kuduruyordu, çocukları bir bir belliyor, babalarına çatıyor, kapılarına dayanıp avaz avaz bağırıyordu. İhtiyar babası ona artık muhtarlıktan el çekmesini söylediği hâlde bunu kendisine yediremiyor bir kaç ahbabına, kendilerini ödünç para verdiği veya hiç yoktan borçlandırdığı kimselere güveniyordu.

Benim okulun dördüncü sınıfına geçtiğim o yaz tatilinde, harmandan önce şehirlerde çalışan bir kaç kişi, babalarına, ya da dul analarına yardım için köye geldi. Bunların yanlarında kız kardeşleri ya da karıları vardı. Hepsi çok

gençti ve büyük şehirlerin kılığını köyde sürdürmek istemişlerdi.

Erkekler işle güçle uğraşa dursun, genç kadınlar, kızlar bir araya gelerek köy meydanında karşılıklı sıralanıp ellerine geçen bir topu atıp tutarak eğlendikleri, hatta ara sıra birbirlerini kovaladıkları gibi alabildiğine gülüyorlardı.

Kumluca Köyü böylece bir kız ve kadın sesi bir kahkaha sesi duymuştu. Köy kızları, baba, ana korkusundan onara sokulamıyor, ama kıyıya köşeye toplanarak bu başka memleket insanlarına şaşkın bakıyorlardı.

Eee, büyük şehirlere alışmışlardı. Köylük yerde ne eğlence olacak ki. Çoğu yaz geçmeden denize gireyim diye harmanın arkası alınır alınmaz çekilip gittiler.

Bir gece, akşam yemeğinden sonra, balkonda oturuyorduk. Önümüzdeki bayırın çok aşağısında ova vardı. Onun daha ötesinde gittikçe yükselen dağ etekleri ve daha sonra mor dağlar bulunuyordu.

Ay ışığında bütün dünya uykuya dalmış gibiydi. Çok, çok uzaklarda bir köpeğin boğuk boğuk ürüdüğü duyuluyordu.

Dünya susmuştu, biz de susup bakınıyorduk. Birden çok, çok uzaklarda bir silâh patladı. Bunu anca dinlemekle duyabiliyorduk. Sanki bu sessizliğin içinde bir silâhın patlıyacağını bilirmiş gibi.

Sonra yine tek tük, arkasında, iki karşılıklı düşmanın çatışmasını anlatan patlamalar oldu. Bu patlamalar hep bir yandan geliyordu. Mor dağ tarafında. Kenan Bey:

— Bu silâhlar Tahtacılardan atılıyor, dedi.

Esma dinledi, dinledi:

— Öyle olmalı, dedi.

— İyi dinle, senin kulağın tazedir.

Hem dinliyor, hem bakıyorduk. Gece o kadar sessiz ve hava durgundu ki silâh sesleri daha yaklaşmış, köpek ürümeleri bizlere doğru gelmiş gibiydi. Kenan Bey:

— Orada bir çatışma var Esma, dedi.

Esma durgun ve endişeli:

— Bana da öyle gelir, dedi. Bu yanlarda hiç silâh atan olmazdı.

— Oradan buraya nasıl ses geliyor?

— Gitmesine dolambaçlı, uzak yol ama karşıdan karşıya daha yakın. Sabahları güneş oraya vurunca bayağı seçiliyor. Sonra bunca köpek birden ürümez bu köylerde. Aşiretin köpekleri olmalı.

Çok uzaktık, bizimle ilgisi yoktu ama doktor da yengem de çok ilgileniyorlardı. Esma:

— Sekiz on silâh birden patlıyor, dedi. Bunlar mavzer sesi.

— Nereden biliyorsun Esma?

— Mavzer keskin, sert ses verir. Çifte daha çok patlar.

— Sen silâh kullandın mı hiç?

— Evet.

— Ahmet'le değil mi?

Esma cevap vermedi. Doktor seslendi:

— Duymadın mı?

Genç kadın?

— Benim rahatımı bozmayın Kenan Bey, dedi. Ahmet öleli beş yıla yaklaşıyor.

— Öyle ama aklından çıkardığın da yok.

— Ben sokuldukça, siz başımı itersiniz Kenan Bey.

Doktor Esma'nın başını okşadı:

— Ben bir avuç toprağı kıskanacak adam değilim kızım, dedi. Seni alıp geldiğimde de pişman değilim. Orada ne olacaktın? O bora kurtadı bizi. Kurt, kuş sindi, biz de kaçtık.

Esma gözlerini silerken:

— Beni selin içinde bırakmadınız, dedi.

— Nasıl bırakırdım Esma. Ben senin için kaçtım.

Bir zaman daha ay ışığında sisli gibi görünen uzak dağları dinledi, sonra:

— Acımazlardı, dedi. Orada o kara bürgülü kadınlar bir kıl keçiden daha kötü yaşarlar. Keçilerin hiç olmazsa bir tekeleri vardı. Onlar erkeksiz yaşayacaklardır. Çoğu zaman evlerde ateş yaktırmazlar. Kışın dağın baş çok soğuk olur. Hatice kadın bana analık ederdi. Konuşmazdı çokluk. Çünkü konuşmak da yasaktı. Hanım abla konuşanı duyarsa, arayıp sormaz elindeki kamçıyı dolardı insanın yüzüne. Yüreği katılaşmıştı.

Esma tutuk tutuk anlatıyordu:

— Benden daha taze karı yoktu. Hepsi davarlaşmış nasırlaşmış, dişi ırgat. Beni de istemezdi. Ama Ahmet'in ölüsünü getirdikleri zaman üstüne kapanmıştım. O zaman acımıştı bana. Kötü davranmadı hiç.

Esma içini çekerek anlatıyordu:

— Ben acılıydım. Orman kıyısında bir evimiz vardı. Hanım abla beni Hatice kadının yanına verdi. Bu tazeye sen bak, dedi. Köylerde kadınlara hiç hak vermezler. Ama bu Tahtacılar Köyü'ne göre, köyler daha iyidir. Çalışırsın ama bir erkeğin, bir çocuğun, iki komşun olur. O dorukta böyle şeyler yok. Hanım abla dediğimiz Meliha Hanım, Bursalı bir kadınmış. Biz zamanlar Toroslar'da yaşarmışlar. Şahin Beye

yapılan baskında o da çarpışmış. Bu yüzden Şahin Bey ona güvenir. Şahin Bey erkek sokmaz Tahtacılar Köyü'ne. Oğlundan başkası barınamaz orada. Ahmet'i de bu yüzden vurdurdu, belki de kendisi vurdu. Hanım abla da artık taze kadın sokmaz. Daha ne ister oğlu. Kandırılmış, ümidi kaybolmuş kızlar hizmet görürler.

Kenan Bey:

— Ben Yusuf'un yaralarını pansuman yapmak için hergün giderdim, dedi. Her defasında göz hapsinde tutarlardı. Yusuf çok kan kaybetmişti. Sırtı, göğsü saçma ile doluydu. Bir hastahaneye yatması gerekirdi. Fakat buna razı edemedim onları. Yusuf, Şahin Beyin ilk karısından olmuş. Benim yaşımda bir adamdı. İyi bir tahsil değilse de Avrupa gördüğü için öyle aşirete filân pek aldırmıyordu. Şahin Beye gelince, ille kendi soylarından bir erkek çocuk dünyaya gelecek. İşte bunun için durmadan başka başka kızları bulup getiriyorlardı. Bana yardım ederlerdi. Ağızlarından bir kelime çıkmadığı hâlde bakışlarıyla bana yalvarırlardı. "Beni kurtar" demek istiyorlardı. Birgün evime kadar gelen Şahin Beyle münakaşa ettim. Beni vurmaya kalktı. Kafasına insanlığı sokamadım. O kendisini aşiret reisi olarak insandan üstün görüyordu. Beni vurmaya bile kalktı. O zaman:

— Beni vurursan oğlun doktorsuz kalır ve ölür, dedim.

İşte buna gelemiyordu. Çünkü kendisi çok yaşlanmıştı. Yusuf'tan sonra da çocuğu olmamıştı. Tabii kendi kendisni bitirmiş bir adamdı. Beni vurursa oğlu ölecek ve artık onların kökleri kuruyacaktı. Meliha Hanım da hastaydı. Sinir hastası bir kadın. Zengin diye Şahin Beye varmıştı, ama babası yerindeki bu adamın yanında her insan gibi yaşamaya imkân bulamamıştı. O da artık erkeksiz bir kadındı. Bu yüzden ıstırap çekiyordu. Bir erkek veya bir kadın düşününüz ki o artık yalnızlığa mahkûm olmuştur. Hiç bir zaman bir eşe sahip olamıyacaktır. Bu anormal bir hayattır. İnsanın



Doktor, Şahin Bey beni vurmaya bile kalktı, dedi.

beynine kadar yayılan bir hastalık yapar. Meliha Hanım da böyleydi. Ona gizlice bazı ilaçlar verdim. Bana karşı sağlığını borçlu kalıyordu. Aradan bir ay geçmiş, dağdan, onların elinden kurtulamamıştım. Ama bu kadına yavaş yavaş etki yapıyordum. İşte bunun için de benim rahatımı temin ediyordu. O aşiret reisi hissizin, acımasızın birisiydi.

Doktorun anlattıkları çok ilgi çekiciydi:

— Belki daha sonra bu kadınla o dağ başından kaçabilirdim, diyordu. Ona dağda, bu adamın elinde kalırsa öleceğini veya çıldıracağını anlatıyordum. Bana inanmaya baş-

lamıştı. Toroslardan sık sık onlara para geliyordu. Bunlar hep altın liralardı. Kim getirirdi, nasıl gelir ve ne zaman gelirdi bilmem. Meliha Hanım bana bu altınlardan verirdi. Bir aralık kendisi için de saklamasını ve bu hayatın böyle süremiyeceğini anlatıyordum. Bana inanıyordu artık. Esma durgun durgun:

— Güzel kadındı, dedi.

— Olabilir, dedi Kenan Bey. Ama ben onun güzelliği ile ilgili değildim. Önce bir hekim olarak bir insanın böyle korkunç bir hastalığa yakalanmasına göz yumamazdım. Sonra da bu işi kendi kurtuluşum için de yapmak zorundaydım. Çünkü Şahin Bey çok kuşkulu bir insandı ve hiçbir zaman benim o Tahtacılar Köyü'nden sağ çıkmama izin vermiyecekti.

Esma:

— O genç kadınlar ne oldu dersiniz dedi.

Doktor Kenan Bey:

— Zannetmem ki onlar kurtulmuş olsunlar, dedi.

Sustuk, yeniden uzaktan gelen silah seslerini dinledik. Bu sesler bir iki saat daha sürdü. Sonra kesildi. Yalnız zaman zaman köpeklerin ürüdüğünü duyabildik. Ayağa kalktıkları zaman Kenan Bey:

— Orada muhakkak bir çatışma oldu, dedi. Dağın o yönünde başka köy yok.

Esma:

— Karşı aşiretten geldilerse dağda eli silah tutacak üç kişiden fazlası yok, dedi. Baba oğul, bir de Hanımabla. Eğer çokluk geldilerse hepsini öldürmüşlerdir.

Bu konuşma bize ayrıca ağır düşünceler verdi. Yattığımız yerden zaman zaman geceyi dinledik. Artık ağır ve sıkıntılı bir gece bastırmış ve ay kararıp gitmişti.

Ama ben bu çatışmanın, bu silah seslerinin ne olduğunu saatlerce düşündüm, uykum kaçmıştı.

Sabaha karşı odamın, pencerenin karşısına rastlayan duvarında belli belirsiz bir pembelik görerek kalkıp baktım. Karşıda, ovanın ötesindeki dağda bir orman yangını vardı.

Esma yengemle Kenan Beye seslendim. Hemen kalktılar. Hepimiz heyecandan titriyorduk. Doktor:

— Arkanıza bir şey alın, dedi. Gece serin.

Alevler bazen yükseliyor, bazen kararıyordu. Esma yengem:

— Çamlık yanıyor, dedi.

— Evet, dedi Kenan Bey. Bu kadar uzaktan alevleri gördüğümüze göre yangın Tahtacılar köyünde. Orada yalnız ağaçlar değil, yıllarca çam iğneleri ve kozalaklarla yağlanmış toprak, sonra evler de yanar.

Esma yengem:

— Çam bedenleri dilim dilim kesilir, bağlanır, araba ile kasabaya yollanırdı, dedi. Çamlıktan çıkan kadınlar da vardı. Bunlar erkek gibi arabayı sürerlerdi. Dağ taş kereste birikirdi. Yine öyle olmuştur.

Doktor:

— Bu yangın silah patlamalarından sonra çıktı, dedi. Muhakkak bir baskın yaptılar.

Esma yine:

— Bu tarafların çam direklerini, kerestesini bu çamlık dağlar verirdi, dedi. Dağın doruğundadır köy. Şahin Bey her yanı görebilmek için köyü ağır ağır doruğa çekmişti. Daha uzakta başka orman köyleri olduğunu da Ahmet söylerdi.

— Yine mi Ahmet? dedi.

Esma içini çekerek başını doktora yasladı:

— Bir ölü Ahmet, bir de sen, dedi. Benim başka kimim var?

Yavaş yavaş ortalık ışıdı, yangının alevleri görünmez oldu. Kenan Bey acele ile kahvaltı edip gitti. Kasabaya araba ile ancak yarım saat çekiyordu. Ama ayakla gidilirse beş altı saat tutardı. Doktorun kasabada muayenehanesi vardı. Bir defa beni de götürmüştü, köyden çıkıp da dünyayı öğreneyim diye.

Gündüz dağda alev göremedik ama o mor dağları bir dumandır sarmıştı. Bu duman gökyüzünde uzanıp gidiyordu. Vakit vakit balkona çıkıp bakıyorduk. Esma yengem:

— Selim, diyordu. Benim köyüm de oralardaymış. Ama hiç hatırlamıyorum. Ben gözümü bu Tahtacılar Köyü'nde açtım. O tarihte birkaç erkek vardı. Dayım kasabaya kereste çekerdi. Sen çam fıstıklarını bilir misin Selim. Bunlar iki üç buğday boyu, biraz kalın olurlar. Arpa şehriyesini bilirsin ya, işte onlar kadar. Ezmeden, kalın kabuklarını kırarsan içinden çok tatlı ve yağlı bir tohum çıkar. Dolmaya, iç pilava katıyoruz ya.

— Biliyorum yenge. Helvaya da konuyor.

— Evet. İşte o fıstıklardan toplardım. Dayım bunları da götürür satardı. Kozalakları da yakardık. Bu kozalakları tam açılacaklarına yakın kopartırlar. Kozalak ağaçtayken açılırsa bütün o fıstıklar yere dökülür, toprağa, çam iğnelerine karışırlar. Bunları bir bir toplardım. Kozalakları da evin avlusuna yığardım. Daha sonra Tahtacılar köyünün eski şenliği kalmadı. Bu aşiret adamları geldi. Orayı kendilerine kale yaptılar. Sanırsın ki Köroğlunun kalesi. Ne kadar erkek varsa bir bir savdılar köyden. İşlerini evlerini ellerinden aldılar. Ben büyüdüğüm çağda bir dayım, bir de orman korucusu kalmıştı. Dayım ırgat karıların biçtiği tomrukları yük-

ler götürürdü. Sonra işte beni Ahmet'e verdi. Kendisi de çıkıp gitti, gidiş o gidiş.

Esma yengem içini çekti:

— Ahmet'i çok yaşatmadılar. Çocukluğumda da öğrenmiştim. Ben de bıçkıda çalışmaya başladım. Hatice kadınlar beraber otururdum. Dedim ya sana. Hanımabla bana acırdı. Belki kocamı öldürdükleri için acıyodu. Ne de olsa o aşiretten değil. Bursa ilindenmiş. Babasının koza mağazaları varmış. İşi bozuk gitmiş. O zaman Şahin Bey istemiş onu. Babası da işini düzeltecek kadar para almış. O zamandan sonra Hanımabla da aşirete karışmış. Benim oturduğum evde tiftik postları, battaniyeler vardı. Akşamları çok soğuk olurdu ama ben üşümezdim. Hatice kadın da keçilerin arasında yatardı. Birbirine sokulan hayvanların arasında insan iyi ısınır.

Esma bunu anlatırken ben de karakışta ineklerin arasında yattığımı hatırladım. İneklere sokulur, sırtımı verirdim. Çabucak ısınır, terler ve uyurdum. Bu Gürcü kızıyla benim de hayatımda bir benzerlik vardı. Anamı, babamı hatırlamıyordum. Halil'in yetimi olup kalmıştım ortada.

O bir kız çocuk olduğu hâlde benden daha fazla çile çekmişti.

— Ahmet'ten sonra aç kalmamak için Hatice kadınla beraber çalışmaya başladım, diyordu. Beni azarladı o da. Ama korurdu. Dinlenirken yerden topladığı çam fıstıklarını bana verirdi. Onları kırmak da ustalık ister. Taşla çok vurdun mu kalın kabuk kırılır, altındaki fıstığı da ezer. Öyle vuracaksın ki kabuk çatlayıp aralanacak, ama içindeki yağlı tohum sağlam kalacak. Ben çok yerdim bu fıstıktan. Dağın biraz altında eski köyün çeşmesi vardı. Musluğu yoktu çeşmenin, önündeki yalağa akar, oradan da taşıp, yokuş aşağı iner, giderdi. Hatice kadınla ben de su almaya inerdim. Birer bakraç alırdık elimize. Gözcü kadınlar vardı. Çeşmeden öte

yana geçilmezdi. Suyu doldurur, hemen dönerdik. Bu su çok tatlı idi, sanırsın ki çam suyudur. Öyle de kokar.

Esma'nın sesi çok tatlı, ama yetim bir kız sesi gibiydi. Sık sık yüzüne bakıyordum, anlatırken ağlıyor mu diye? Başını bir bu yana, bir öte yana yatırarak anlatırdı.

— Kenan Bey seni sevmişti, değil mi? dedim.

— Kenan Bey çok temiz adamdı. Söylemesi ayıp. Hanımabla bana söylemişti. Ne derse yapacağım. Doktoru kızdırırsam, canını sıkarsam beni yeniden bıçkıya verecek. Bu korku ile ben de ne derse yapardım.

— Seni alıp götürmek mi istiyordu?

— O yağışta güç, kuvvet para etmezdi. Kenan Bey benden çok daha dayanıklı adammış. Ne de olsa erkek.

Esma yengemle zaman zaman böyle konuşurduk. Onun da fazla işi yoktu. Rahata vermişti kendisini. Doktoru da rahat ettirmek, canını sıkmamak için çalışırdı. Bazı kendisiyle yaşıt kızlar, ya da kadınlar gelirdi bahçeye. Bunlar ya akıl danışır, ya da gizlice birşey ısmarlarlardı. Çocuk için kurdele, terlik, saça bağlanacak gibi eşarp. Sonra saçlarını nasıl bağlamaları gerektiğini sorarlardı.

O karşı mor dağlardaki patlamaların ve sonra yangının ertesi günü Doktor eve geç geldi. Kasabadaki jandarma birliğinin yangın yerine gittiğini ve atılan silahların bir kan davası yüzünden olacağını tahmin etmişlerdi.

Yarı gecede köpek ürüyordu. Fatma ana o akşam evine gitmişti. Doktor Kenan Bey kalkmıştı. Bahçeden doğru bağırtılar geliyor, doktoru çağırıyorlardı. Esma yengem de kalkmıştı. Ben de hemen giyindim, aşağıya koştum. Doktor büyük lambayı yakmıştı. Acele ile muayene masasını açıyordu.

İki jandarma ile bir onbaşı yaysız bir arabadan aldıkları

bir sedyeyi içeriye sokuyorlardı. Bu sedye epeyce ağır olmalıydı. Taşırken güçlük çekiyorlardı. Onbaşı sedyenin kenarlarından tutuyordu.

Doktor muayene masasını hazırlarken Esma yengem gelenlere lambayı tutuyordu. Onbaşı:

— Doktor Bey, dedi. Bir kadın bu. Yukarıda bulmuşlar. Kasabaya götürecektik. İlle burasını istedi. Kumluca Köyü'ne götürün beni dedi. Adınızı da verdi.

Sedyenin geçtiği yere kan damlıyordu. Yaralının yüzü kapalıydı. Onbaşı kadının muayene masasına yatırılmasına yardım etti. Yüzü bir başörtüsü ile kapatılmıştı. Bu başörtüsü de yer yer kan içindeydi. Doktor:

— Onbaşı, çekilip gitme, dedi.

Kadının yüzünü açtı, Lambayı tutan Esma:

— Hanımabla, diye dişleri birbirine vurarak kekeledi.

Doktor:

— Kurşun içeride, dedi.

Elleri kan içinde kalmıştı. Esma telaşla su hazırlıyor, pansıman araçlarını getiriyordu. Kenan Bey hastanın üzerini örttü, yalnız yara yerini açıkta bırakarak:

— Onbaşı, dedi. Kurşun içeride. Köprücük kemiğinin altında. Ciğere değseydi ağzından kan gelirdi.

Sonra seslendi:

— Esma, enjektörü ver, bir tetanos yapacağım.

Yine Onbaşıya döndü:

— Sorumluluk kabul etmem, dedi. Çok kan kaybetmiş. Baygın getirdiniz. Neden kasabaya götürmediniz.

Onbaşı:

— Yaşayacağından ümidimiz yok, dedi. İki gün kalmış taş ocaklarında.

— Taş ocaklarında mı?

— Evet. Yere kapanmıştı. Yanında filinta vardı. Öldü sandıydık. Sonra baktık daha sıcak. Su vurduk yüzüne. Güç konuştu bir aralık. "Beni Kumluca Köyü'nde Doktor Kenan'a iletin," dedi. Kasabada başka doktor da yok. Şehre götürünceye değin ölür, dedik. Aldık, geldik bu yana.

Doktor enjeksiyonu yaptıktan sonra Esma yengemin kaynattığı suyun içinden neşteri aldı. Bir elinde de pens vardı.

— Işığı iyi tut Selim, dedi.

Esma'ya da:

— Tampon hazırla, dedi. Elini değdirme.

Esma'nın elleri titriyordu. Doktor kadının yarasına neşteri dokundurdu. Sonra pensi o kanayan yaranın içine soktu, bir iki karıştırdı,sonra birden çekti. Baygın yatan kadının bedeni sarsıldı, dudakları aralandı, yüzü buruşur gibi oldu. Doktor kurşunu onbaşıya gösterdi:

— Bunu sana vereceğim, lazım olur.

Sonra yaranın üzerinde bir şeyler döktü ve Esma'nın hazırladığı tamponu yaranın içine soktu ve:

— Benim yapacağım başka birşey yok, dedi. Yaranın etrafını temizle, flasterle yapıştır, mikroptan sakın. Başımıza iş açılmasın.

Onbaşı kurşuna bakarken:

— Kemiğin üstünde biraz ezilmiş ucu, dedi. Bu mavzer kurşunu. Dağın eteğine doğru iki kişi ölü bulduk. Gençten adamlardı bunlar. Yukarıda yanmış ağaçların altında iki kadın ölüsü de bulduk. Ağaçların harından üstündekiler yanmıştı bütün. Kemikleri görülürdü. Sonra köpeklere rastladık. Kurşunla vurulmuşlar.

Onbaşı alçak sesle konuşuyordu. Esma yaralı kadının kanlı yerlerini temizlemişti. Kendi elleri kan içindeydi. Ellerini yıkadı.

— Burada mı kalacak Doktor? dedi.

— Yok, divanın üstüne alalım.

Esma divanın üzerini düzeltti. Kenan Bey oraya oturur, hastalarla konuşur, bazen de uzanıp yatardı.

Esma o ağır kadının omuzlarının altından kolunun birini, diz boğumlarından da ötekini geçirdi, kadını kaldırdı, divanın üzerine koydu. Doktor:

— Acelen ne? diye darıldı.

Esma:

— Ben az çam tomruğu kaldırmadım, dedi.

Kadının başının altına alçak bir yastık koydu. Üzerine bir örtü çekti. Kandan çitişmiş koyu sarı saçlarını kolonyalı bir bezle temizlemeye çalışırken:

— Bana kötülük etmediydi, dedi. Acırdı bana.

Onbaşı seslendi:

— Kenan Bey, bu hanım kim? Esma Hanımı sorarım.

— Benim evsahibi, dedi Kenan Bey.

— Bu karıyı tanıyor besbelli?

Doktor:

— Ben de tanıdım, dedi. Tahtacılar Köyü'nde Şahin Bey vardı.

— Hiç duymadım.

— Onun hanımı bu kadın. Yukarıda başka erkek yok muydu?

— Kimseye rastlamadık. Yanık iki kadınla çamlığa yakın iki erkek ölüsüne rastladık. Başka kimse yoktu.

— Şahin Bey, beyaz sakallı, iri kıyım, yaşlı bir adam.

— Görmedik öyle kimseyi.

Yavaş yavaş gün ağarıyordu. Onbaşı ayağa kalktı:

Doktor Bey, dedi. Jandarmalar orada, dağda kaldı. Kaymakam da gelecek her hâlde. Ben gidiyorum. Filinta da kalsın burada.

— Ne filintası?

— Bu kadının elinde bulduk. Baktım içinde barut dumanı var. Kadın onunla üç kez ateş etmiş. Yerde boşalmış bir şarjör daha vardı. Çocuk değmesin tetiğe. Namluda bir kurşun var.

Onbaşı eliyle bir selam verip iki jandarma ile bekleyen arabaya bindi. Onlar giderken gün iyiden iyiye ağarmıştı.

Doktor kadının kalbini, nabzını dinledi, ateşine baktı. Sonra bir enjeksiyon daha yaptı.

— Ampulleri atma Esma, dedi. Ne yaptığımı bilmeleri lazım. Bunlar insanın başına bela açan işlerdir.

Esma işi gücü bırakıp yaralı kadını beklemeye başladı. Başımıza tehlikeli bir iş açılmıştı. Hemen hemen kimsenin haberi yoktu. Mürşide Hanım oturmaya gelince durumu görüp şaşırmıştı.

Kenan Bey hasta için serum gerekeceğini düşünmüştü. Arabaya atlıyarak gitti. Bir iki saat geçince Meliha Hanım inlemeye başlamıştı. Esma ona su vermiyor, ama ıslak bir tülbentle dudaklarını ıslatıyordu.

Kadın ağır ağır gözlerini açtı. Fersiz bakıyordu. Esma'yı seçmeye çalışıyordu. Esma:

— Benim Hanımabla, dedi.

Kadının dudakları kıpırdadı. Belli belirsiz:

— Esma, dedi.

— Korkma hanımabla.

Doktor bir iki saat sonra dönmüştü. Yaralının bir koluna ;rum iğnesini taktı. Bu kolu kıpırdatmasın diye tutuyordu. adın anlatılanlardan çok daha genç göründü bana. Koyu ırı saçları vardı. Çamlık gibi dağ tepesinde yaşadığı hâlde erisi bembeyazdı.

Doktor bir daha muayene yaptı, sonra:

— Esma, dedi. Ateşi muhakkak yükselecektir. Bu gece abaha kadar beklemek gerekir. Yarın biraz kendisine ge- ır sanıyorum.

Esma:

— Sorguya çekecekler mi? dedi.

— Durumunu anlattım, dedi Doktor. Kaymakamlığa uğ- adım. Kadını tanıdığımı, çamlıkta bir hastaya bakmak için epeyce kaldığımı söyledim. O gece silahlar patlayınca on- oaşı müfrezeyi alıp yetişmeye çalışmış. Ama Tahtacılar köyüne baskın yapanların bir iş başaramayınca çamları tutuş- turduklarını tahmin ediyorlar. Tam hikâyeyi Meliha Hanımdan öğreneceğiz.

Sonra da hareketsiz yatan hastaya doğru bakarak:

— Yaşarsa, dedi.

O gece yarım yamalak bir yemek yemiş, yaralının yanında beklemeye başlamıştık. Kenan Beyle Esma alçak sesle konuşuyorlardı:

— Yusuf Beyden bir haber yok mu?

— Hayır.

— Şahin Bey?

— Onu tanımıyorlar bile. Yalnız kereste getiren kadın sabahtan yola çıkmış. Öküz arabasını sürüyormuş. Kasaba-



Meliha Hanım, gözlerini açınca Esma, korkma hanımabla benim, dedi.

daki tüccara bırakmış. Onun elinden senet almış. Herhâlde o dağa ulaşamadan bu çatışma olmuştu.

— O kadar tiftik keçisi ne oldu dersin?

— Çatışma hemen hemen gece yarısından epeyce evvel başlamıştı. Keçiler muhakkak evlerin altındaki ahırlarda olacak. Daha gün ağarmadan yangın başladı. Eğer akıl

edip hayvanları bıraktılarsa bir kısmı kurtulmuştur.

Esma dudağını büktü:

— Dağa çıkan yol bellidir, dedi. Öteleri sarp kayalık. Olsa olsa keçiler bizim çıktığımız gibi taş ocaklarından atlayıp kaçtılarsa kurtulmuşlardır.

— Meliha Hanımın acaba taş ocaklarında işi neydi?

— Kimbilir, sağ olursa bize anlatır belki.

Ertesi gün bir jiple kaymakam gelmişti. Onbaşı da yanındaydı. Yaralının ifade veremiyecek hâlde olduğunu gördü ve beklemek gerektiğini anlamıştı. Meliha Hanımın ateşi yükseliyordu. Kaymakam Bey:

— Şehirden bir ambulans getirtelim mi? dedi. Ne dersiniz?

Kenan Bey:

— Kadın yaralı yaralı iki gün dağda kalmış, dedi. Ben başıma dert almak istemem ama artık kımıldatmaya gelmez. Çok kan kaybetmiş. Sorumluluğu üzerine alırsanız yaralı sizindir.

Kaymakam:

— Beş altı saat bozuk yollarda sarsılacak, dedi. Fakat siz bu ateşin yükselmesini tehlikeli bulmuyor musunuz?

Kenan Bey:

— Eğer ateşi düşük olur ve hiç yükselmezse ben korkarım, dedi. Ateş vücudun hayatiyetini bırakmadığını gösteriyor.

— Şahin Bey dediğiniz kim?

Demek kaymakam bile Tahtacılar köyüne yerleşen, orada aşiret hayatı yaşayan Şahin Beyi bilmiyordu. Doktor biraz düşündükten sonra:

— Yaşlı bir adam, dedi. Yaralının kocası. Artık yaralıyı kurtarabilirsek ondan alacağımız bilgi ile olup biteni öğreneceğiz.

Anlaşılıyordu ki Kenan Bey konuşmak istemiyor. Bunu soran karısına.

— O adam kendilerinden söz etmemek için bana ricada bulunmuştu, dedi. Neme lazım. Tahkikatı yapar, öğrenirler. Ben hekimim, dedektif değil.

Artık, gece gündüz tetikdeydik. Kenan Bey ortalığı karıştırmamak için pek üstünde durmaz görünüyordu. Ama bir aralık:

— Esma, demişti. Bunlar cahil adamlar. Kan davasında bir ailenin kökünü kazımadan rahat edemezler. Köpek hep başı boş dursun, biz de uyanık bulunalım.

Hemen hemen eve kapanmış sayılırdık. Fatma evine gitmediği gibi İlyas da samanlıkta yatıyor, gündüzleri de ayrılmıyordu. Bu İlyas askerlikten yeni gelmiş bir gençti. Doktor onu işe almıştı. Köyde bir anası ve bir küçük kızkardeşi vardı. Şehirde çalışmaya niyetliydi ama babası yeni öldüğü için annesini ve kız kardeşini bırakmak istememiş, Kenan Bey de köyde kalmasının daha hayırlı olacağını anlatmıştı.

Esma, Kenan Beyin duvarda asılı duran çiftesini ve mavzerini, ayrıca tabancasını temizlemeye kalkmış, Doktor:

— Ne o, demişti, çarpışmaya mı hazırlanıyorsun?

Esma:

— Bende silah kullanmasını bilirim, dedi. Bazı bazı koruda, ormanda dolaşırdım. Ama balta kullanmasını daha iyi başarırım.

— Telaşa lüzum yok Esma.

Fakat hakikaten Doktor cahil adamların Meliha Hanımı öldürmek için bize de saldıracaklarını sanıyordu. Arabasıy-

la gidip gelirken de yanına silah almağı unutmuyordu.

Yaralı kadını öldürmek için gelen olmadı. Tam üç gün dil ağız vermeden yattı. Ateşten yüzü gözü kıpkırmızı kesildi. Sonra yavaş yavaş doktor bu ateşi düşürttü. Bir sabah da Meliha Hanım gözlerini açtı:

— Esma, dedi.

— Efendim, buyur hanımabla.

— Kenan Bey nerede Esma?

— Akşama gelecek abla. Kasabaya, kabineye gitti.

— Benim burada olduğumu bilen var mı?

— Jandarmalarla kaymakam biliyor. Hiç korkma hanımabla.

— Bana biraz su ver Esma

— Çayla karışık süt vereyim hanımabla. Kenan Beye sormadan su verememem.

Başına kolonyalı bez konan sık sık yüzü ferahlatılan kadının bal rengi gözleri pek anlamadan bakıyordu. Yengem ona kaşık kaşık içiriyordu sütlü çayı. Her defasında çenesini de siliyordu.

Doktor her sabah Meliha Hanımın omuzuna yakın sağ tarafındaki yaraya pansıman yapıyordu. Bu dördüncü sabahta yarayı açar, gazlı bezlerini değiştirirken kadın gözlerini açtı, yüzünü buruşturdu. Dudakları kıpırdadı.

— Ölecek miyim?

Kenan Bey:

— Atlattınız, dedi.

— Gürcü nerede?

— Burada, size yiyecek hazırlıyor.

— Beni vuracaklar.

— Hayır, buraya kimse gelemez, hem sizi vurmalarında mana yok.

— Şahin Bey ölmüş mü?

Doktor pansumanını yaparken:

— Bir şeyden haberimiz yok, dedi.

— O domuz karıların hiç biri yardım etmedi bize.

Kadın gözlerini kapattı. Doktor işini bitirince bana:

— Yengen et suyu içirsin, dedi.

Meliha Hanım bir haftada yatağında oturabilecek duruma geldi. Mürşide Hanımla Esma yengem kasabaya kadar giderek ona iç çamaşırı, elbiselik kumaş almışlardı. Ben yalnız kalmıştım. Meliha Hanım:

— Yavrum sen doktorun oğlu musun? dedi.

— Hayır hanımabla, dedim. Ben bu köydenim. Benim babam, anam ölmüş, bir başıma kalmışım. Sonradan Kenan Bey beni gördü, öğretmene beni okutmasını söyledi. Sonra da buraya evine aldı.

— Bu ev Kenan Beyin mi?

— Evet, o yaptırdı. Burada benim babamdan kalma yıkık bir ev vardı.

— Esma ablanla evli mi Kenan Bey?

— Evet, kasabada evlenmişler.

— Başka adamınız yok mu?

— Fatma ana var. Dul bir kadın. Bir de İlyas var.

— Doktor onlara birşey demedi mi?

Meliha Hanımın neden korktuğunu anladım.

— Burası çok emniyetlidir, dedim. Bahçede azılı bir köpek var. Bunu Tahtacılar Köyü'nden yollamıştınız.

Meliha Hanım hep korku içindeydi. Esma yengem döndüğü zaman onun korkusunu gidermeye çalıştı. Mürşide Hanımla beraber o hayli şişman kadına bir elbise diktiler. Giydirdiler, Esma yengem saçlarını taradı, gece olunca bir tepsi içinde akşam yemeğini getirdi.

Ertesi gün Jandarma subayı ile kasabadan bir emniyet memuru geldi. Olay şehir dışında geçtiği için inceleme Jandarmaya verilmişti. Gelen genç bir Teğmendi. Meliha Hanım yatağının içinde oturmuştu. Teğmen, Kenan Beye:

— Bazı sualler sormamızda sakınca var mı? dedi.

Kenan Bey:

— Hayır, dedi. Henüz yarası kapanmamıştır, hafif ateş yapıyor, ama bu konuşmasına engel değildir. Ancak daha en az on gün iyi bir bakıma gerek var.

Bunun üzerine Meliha Hanımla Teğmen şöyle konuştular.

— Hanımefendi, köylüler Tahtacılar köyüne bir baskın yapıldığını söylüyorlar. Siz ne diyorsunuz?

— Baskın yaptılar, köpekler ve Şahin Beyle ben kendimizi müdafaa etmek zorunda kaldık.

— Başka kimse yok muydu?

— Erkek olarak kimse yoktu.

— Bunun sebebi nedir?

— Tahtacılar Köyü ancak on beş hanelikti. Erkeklerin çoğu büyük şehirlerde çalışmaya gitmişlerdi. On, on beş kadar dul kadın çalışıyordu.

— Kimdi bu kadınlar?

— Yakın köylerde, yokluk içinde kalmış kadınlardı. Zaten kasaba ile ilgimiz, biçilmiş keresteleri vermekti. Yine kadın ırgatlar çalışır, yetecek kadar ekerlerdi.

— Çamlığa kimseyi sokmamak için sıkı tedbir aldığınız doğru mu?

— Evet. Kocam Şahin Bey bir aşiret reisiydi. Bu reislik babadan oğula kalır. Hükümet Toroslarda aşirete yerleşmek için yer göstermiş. Bir başka aşiretle daima çatışıyorlarmış. Ben Bursa'lı bir koza tüccarının kızıydım. Şahin Beyle Bursa'da tanışmıştık. Evlendik. Bir zaman Toroslarda yaşadık. Fakat silahlı çatışma eksik olmuyordu. Şahin Beyin aşiretinden bir kaç kişi karşı taraftan birini vurmuştu. Adam hükûmete teslim edildi, mahkûm oldu, fakat karşı taraf bununla yetinmedi. Toroslardan Şahin Bey'in aşiretini silmek istediler. Şahin Bey yerine bir vekil bırakarak Tahtacılar Köyü'ne geldi. Bütün köyü satın aldı. Oradaki evleri yaptırdı, biraz da tiftik keçisi aldı. Toroslardan ve oradaki sürülerden daima para geliyordu. Tahtacılar Köyü'nde rahat yaşıyorduk. Geçen yıl Şahin Bey'in ilk eşinden olan oğlu tekrar Toroslara gitti. Orada bir çatışma yapmış ve ortadan kaybolmuştu.

— Bu oğul nerede şimdi?

— Bilmiyorum. Geçen sene Toroslara gitmişti. Bir daha Tahtacılar Köyü'ne gelmedi, ama onun sağ olduğunu duyduk.

— Bu baskının sebebi nedir?

— Doğruca kan davası. Şahin Bey'in oğlu Yusuf ve Şahin Beyi öldürmek istiyorlardı. İzlerini bulmuş olacaklar ki, hiç beklemediğimiz bir zamanda köy sınırına kadar gelerek orada bekçilik yapan kadını vurmuşlar. Silah sesleri üzerine biz de kendimizi korumaya çalıştık. Ay ışığı vardı, fakat biz çamların gölgesinde, açıkta dolaşan iki kişiyi gördük. Bunlardan biri Reşit adında bir kimseydi. Şahin Bey kendisini tanıdı. Konuşmak istedi. Kurşunla cevap verdiler. Irgat kadınlardan yanlız ikisi bize yardım etti. Bunlar zaten çifte kullanır, korularda avlanırlardı.

— Bu kadınları siz mi silahlandırdınız?

— Onların zaten çifteleri vardı. Fakat diğer kadınlar bize yardım etmediler. Reşitle yanındaki adam köpekleri vurarak bizim evimize kadar ilerlerken onlar kaçmışlardı.

— Bunları bulmak sizce mümkün mü?

— Evet, öyle zannediyorum ki tiftik keçilerimiz de bu kadınlarla birlikte kaçmış. Bunu Hatice adındaki kadın bağırarak bize söyledi. Reşit muhakkak Şahin Bey'i ve Yusuf'u öldürmek istiyordu. Bizi korumaya çalışan iki kadını da vurdular.

— Gelenler iki kişi miydi?

— Öyle sanıyorum. Bizi ele geçiremiyeceklerini anlamışlardı. Belki de Şahin Bey onlardan birini ağır yaralamıştı. Bir zaman ses kesildi. Sonra gece yarısına doğru Çamlık yanmaya başladı. Sert bir rüzgâr esiyordu. Çamlar, hazır keresteler, çamlardan çıkan bıçkı talaşları yanmaya başladı. Şahin Bey'le beraber ateşten kurtulmaya çalıştık. Onlar çamları tutuşturmuş, bizim kaçacağımız tarafa pusu kurmuşlardı. Birden yolumuza çıktılar. Şahin Bey'i de, beni de yaraladılar. Şahin Bey'in taş ocaklarına doğru sürüklendiğini biliyorum. Orada kayalar vardı gündüz gözüyle bile inmek çok güçtür. Şahin Bey ihtiyar bir adamdı. Artık beni düşünmüyordu. Onun atladığını veya yuvarlandığını zannediyorum.

— Kocanız sizi nasıl bıraktı?

— Ben de omuzumdan yaralanmıştım. Yürüyecek takatim yoktu. Şahin Beyde ağır yara olduğunu sanmıyorum. Ben de kendimi kaybetmişim. Jandarmalar bulmuş beni. Yüzüme su serptiler. Beni de öldürmelerinden korkuyordum. Beni Kumluca Köyü'nde Kenan Bey'e götürmelerini istedim. Sonra artık bir daha kendimi burada buldum.

Siz silah kullanmasını kocanızdan mı öğrendiniz?

— Hayır, babamın dutlukları vardı. Bir çiftlik. Orada, çocukluğumdan beri silah talimi yapardım.

— Bunun bir sebebi var mı?

— Babam bir erkek evlâdı olmasını isterdi. Ama benden başka çocuğu olmadı, ata biner, silah atar, onu bir dereceye kadar memnun ederdim.



Meliha Hanım, çarpışmada Şahin Beyin taş ocaklarından yuvarlandığını zannediyorum, dedi.

— Baskında siz çarpıştınız değil mi?

— Evet. Hatice kadın da vurulduktan sonra ben ateşe katıldım.

— Acaba isabet ettirdiniz mi?

— Ne bileyim. Yalnız böyle bir şey olduysa muhakkak beni vururlar.

— Meliha Hanım, maalesef Şahin Bey ölmüştür. Ağır yaralı bulunan iki yabancının da kan kaybından ölmüş oldukları anlaşıldı.

— Bunları siz gördünüz mü?

— Evet, birisi pek iri yarı, kalın bıyıklı, uzun boyluydu. Boynundan yaralanmıştı. Diğeri şişman, tıknaz, sarışın bir kimse.

— O hâlde bunlar Reşitle Sadık.

— Reşit dediğiniz aşiretten mi?

— Evet öteki aşiret reisi Tahirin oğludur. Sadık da akrabalarından.

— Kocanızın ölümü hakkında ne diyorsunuz?

— Söyliyecek hiç bir şeyim yok. Ben ancak kendi canımı düşünüyorum. Yirmi yaşımda evlendim onunla. Bugün ancak kırk beş yaşımdayım. Uyanık ve zengin bir insanın kızıyken hayatım dağda ve korku içinde geçti.

— Babanız hayatta mı?

— Bilmiyorum. Öldürülme korkusuyla ben de saklanıyor, hatta babamla mektuplaşamıyordum.

— Üvey oğlunuz hakkında ne düşünüyorsunuz?

— O tahsilli bir erkekti. Aşiret hayatından nefret ediyordu.

— Benden öğrenmek istediğiniz bir şey var mı?

— Hayır, yalnız öldürülmekten korkuyorum.

Teğmen Meliha Hanımın anlattıklarını yazmıştı. Bir kere okudu ve altını imzalattı. Sıra ile Esma da, Kenan Bey de imzaladılar.

Teğmen gittikden sonra Meliha Hanım bir zaman dinlendi. Kocasının ölümüne hiç üzülmemişti.

— Bugün o güzel çamlıkta ancak yanık kütükler kalmıştır Kenan Bey. Evi biliyorsunuz, orada yüzbinlerce lira değerinde antika eşya vardı, hepsi yandı. Ateşin o binayı sarmaya aşladığı sırada ben içeriye girdim kendime ait bazı eşyayı, bu arada elmaslarımı ve altın liraları aldım. Bunlar bir küçük valiz içindeydiler. Onları taş ocaklarına götürdüm. Ben de yaralıydım. Sağ koluma mütemadiyen sıcak sıcak kan akıyordu. Taş ocaklarında, molozları, eşmeye çalıştım ve valizi oraya sakladım. Gittikçe gücüm tükeniyordu.

Meliha Hanım aynı yorgunluğu duymuş gibi sustu. Alnında terler vardı. Kenan Bey onun dinlemesi için sustu. Daha sonra kadın:

— Orada tahkikat için araştırmalar yapılırsa bu valizi bulabilirler, dedi. O benim hayatımın bedelidir. Siz onu bana bulabilirsiniz.

Kenan Bey:

— Bana nasıl güvenebilirsiniz? dedi.

— Siz size verilen paraları da kaldığınız evde bırakarak çıktınız Kenan Bey, siz güvenilir bir insansınız. Bir an önce oraya gidebilirsiniz.

— Bu dikkati çekmez mi?

— Siz bana yabancı bir insansınız. Fakat oranın ne hale geldiğini öğrenmek için sizden oraya kadar gitmenizi rica etmiş olabilirim.

— Belki yarın gitmem mümkün olur.

Çamlıktan ovaya kadar inen yolu az çok onarmışlardı.

Dağ eteğinde bir çobana rastladık. Doktor uzaktan sü-
üye baktı ve bunun içinde beş on tane tiftik keçisi gördü-
ünü söyledi.

Sabahleyin yola çıktığımız hâlde dağ eteğine ancak ak-
am karanlığında varmıştık.

Motorun soğumasını beklemek için bir aralık durduk.
)oktor bana uzaktan belli belirsiz tepeleri gösterdi.

— İşte Kumluca orada, dedi. Yol düz olsa araba ile iki sa-
ıtlik yol ama dolambaçlı olunca böyle uzun sürüyor.

Yeniden yola çıkmaya başladık. Bir iki dönemeçten son-
a yanık çam gövdelerinin bulunduğu yere vardık. Yaşlı
ağaçlar birer kara kütük olup kalmışlardı.

Çamlığın durumu çok acıklıydı. Bu reçineli ağaçlar ince
dallarına kadar yanmış, kalınca dalları birer kütük gibi kal-
mıştı. Ötede beride kararmış duvarlar ve bunların içerisin-
de yarı yanmış tahta ve direklerle kiremit parçaları görünü-
yordu.

Kenan Bey bir kaç direği kaldırarak altlarına baktı.

— Yazık olmuş, dedi bana. Çok kıymetli yazma eserler,
müzelik eşya hatta para koleksiyonu, büyük hattatların ya-
zıları vardı.

Tahta kısmı yanmış bir saldırmayı, bir bakır mangal gö-
beğini, kararmış bir şamdanı yanık yıkıntının altından çı-
kartarak arabaya koyduk. Doktor:

— Şimdi, dedi. Böyle şeylerle vakit geçirmiyelim.

Taş ocaklarına doğru giderken bütün yanık evlerin kapı-
larının açık olduğunu gördük. Bu kapılar demir çerçeve
üzerine perçinlenmiş saçlardandı. Tabii bunlar yanmamıştı.

Taş ocakları az çok çukur bir yerdeydi. Orada bir kayalık

varmış. Taş çıkarta çıkarta oyulmuş. Taşlık bir bayırın sonu dimdik bir kayalıktı.

— Gel, bak Selim, dedi. Buradan gündüz gözüyle bile inmek, şu iki metre kadar aşağıdaki kaya çıkıntısına atlamak kolay değil. Ben Esma Yengeni aşağıya sarkıttım. "Dört ayak üstüne kapan, uçarsın aşağıya" dedim. Başka çare yoktu. Zavallı o yağmurun altında dediğimi yaptı. Sonra ben de sarktım, yere kapandım. Taş ocaklarından inen sellerin bizi nasıl sürüklemediğine şaşıyorum. Demek Şahin Bey buradan kaçmak istedi, ama tutunamıyarak yuvarlandı aşağıya.

— Burasını siz evvelce biliyor muydunuz? dedim.

Doktor:

— Evet, dedi. Burası küçük bir yayladır. Yüzden fazla çamlık ve düzlük bir yer. Evler hep burada Bu evleri sonradan Şahin Bey yaptırmış. Altlarında tiftik keçileri, üstlerinde de kadınlar birer ikişer yatarlarmış. Bana verdikleri ev bu taş ocaklarına yakındı. Her sabah hastaya bakmak için giderdim. Dönüşte yolu biraz uzatırdım. Köpekler bana biraz alışmışlardı. Onlara gizlice peynir verirdim. Köpekler peyniri çok severler. Yavaş yavaş bana alıştılar. Önce beni mutlaka o kasap suratlı kadınlardan biri götürür, getirirdi. Hemen her tarafta köpek vardı. Canavar gibi hayvanlar.

Doktor uçurumun kenarında bana anlatıyordu:

— Bazen buraya da gelir, bir sigara içerdim, Manzara çok güzeldir. Biraz ürkütücü, biraz vahşi, ama yine de güzel, insan manzaranın güzelliğine şaşıp kalır. Daha önce, beni kimse görmediği bir sırada buradan aşağıdaki kayanın üzerine atlayıp kaçmayı düşünmüştüm. Ama kaçtığımı gördükleri zaman muhakkak beni uzaktan vururlardı. Öyle berbat havada şu kaya çıkıntılarına tutuna tutuna dağın eteğine doğru inmek kolay olmadı.

Araba bagajından kısa saplı kar küreğini aldık. Doktor:

— Sen dikkat et, dedi. Belki bir gelen olur.

Ben etrafı kollarken o taş ocaklarının Meliha Hanımın arif ettiği köşesindeki taş kırıntılarını kaldırıyordu. Sonra ana seslendi:

— Selim, görünürde kimse var mı?

— Yok efendim, dedim.

Elinde ağırca bir valizle geldi, onu hemen arabanın bajına sokarak üstünü yedek lastikle, iç ve örtülerle kapatı, sonra küreği de içeriye atarak bagajı kilitledi:

Araba ile kaynağın bulunduğu yere kadar gittik. Ellerinizi yıkadık, avuçlarımızla bol bol o çam kokulu serin sulan içtik. Tatlı bir rüzgâr esiyordu. Doktor:

— Bak oğlum, dedi. Bu çamlık Meliha Hanımın adına ılınmış. Parası köylülere ödenmiş. Sonra bu kadın Şahin Bein karısıydı. Şahin Bey, öldüğüne göre yangından kaçıraıildiği elmasları ve valizde ne varsa onlar Meliha Hanımın ıakkıdır. Biz bu valizi alıp götürmekle bir suç işlemiş değiiz. Bizden rica etti. Biz de ricasını kabul ettik. Biraz ihtiyatı hareket ettiğimi sen hırsızlık yaptığımıza verme. Başkasıın eline geçse gitti gider dâhi giderdi. mahkemeye bildi'ilse nahak yere işler uzardı. Başka varis aranacak. Tahkikat yapılacak filan.

Dinlendikten sonra inişe geçtik. Bu da çıkış kadar zorlu. Bin güçlükle araba toprak yola ulaştı.

Köye vardığımız zaman akşam çok yakındı. Esma ile Meliha Hanım bizi merak etmişler. Doktor olup bitenlerden hiç söz etmedi. Mürşide Hanım misafirdi. Yemekten sonra üst kata çıkarttı Meliha Hanımı. Kadın artık evin içinde dolaşıyordu. Yarası da ona fazla bir ağrı vermiyordu. Kenan Bey valizi getirdi, yukarı salonda masanın üstüne koydu:

— İşte, dedi. Bulduğumuz valiz bu. Ama kilitli. Açıp bakmak da istemedik.

Meliha Hanım çok etkilenmişti. Gözleri yaşarmıştı.

— Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum doktor, dedi. Burada benim hayatımın bedeli vardır. Anahtar üzerimdeydi, daha haremdeyken bulabildiğimi içine tıkmıştım. Ama sonra çarpışırken anahtarı düşürmüşümdür. Lütfen siz zorlayıp açınız.



Doktor cebinden kuvvetli bir çakı çıkarttı. Fakat kilidi fazla zorlanmadan açtı, elini sokarak valizin içindekileri tomar tomar dışarıya çıkartıp masanın üzerine bıraktı. Sonra da valizi ters çevirip silkeledi.

— Hanımefendi siz bu kadar ağırlığı nasıl taşıdınız. Yalnız altınlar kırk kilo kadar var sanırım. Ya bu mücevherler, bu inciler, bu elmaslar ve pırlanta yüzükler, küpeler, bilezik yığınları... Saymaya başladık.

Meliha Hanım heyecan içindeydi. Esma yengem elmastan pek anlamadığı için yalnız altınlara bakıyordu. Doktor:

— Kaba bir hesapla bir altın sekiz gram ağırlığındadır, dedi. Kaç atın var burada?

— Dört bin dört yüz altın dedim.

— Peki bir altın sekiz gram olduğuna göre dörtbin dörtyüz altın kaç kilo eder.

— Dört bin dört yüzü sekizle çarparım otuz beş bin iki yüz çıkar. Otuz beş kilo iki yüz gram demektir.

— Hesabın bayağı kuvvetli be Selim. Aferin oğlum.

Doktorun son getirdiği gazetedeki altın fiyatlarına baktım:

— Yirmi kasım, dedim. Cumhuriyet altını Bin yetmiş beş lira. Reşat altını iki bin üç yüz lira.

— Peki, şimdi işimize devam edelim. Selim, altının fiyatının düşeceğini hesaba katarak tanesini iki bin liradan bir hesapla bakalım. Senin şu otuzbeş bin iki yüz gram ağırlığında olan dört bin dört yüz altın bugünkü para ile ne tutar?

— Dört bin dört yüzü iki ile çarpar üç sıfır koyarım. Tamam sekiz milyon sekiz yüz bin lira çıkar.

Meliha Hanım kıpkırmızıydı. Esma yengem milyonlar hakkında bilgisi olmadığı için telaşlı değildi. Doktor bile düşünüyor ve söyleniyordu:

— Burada en az bir milyon lira değerinde elmas var, dedi. Bu bilezikler, altın zincirler elli altmış bin lira tutar. Selim, arabaya in, benim takım çantamı bagaja boşalt, çantayı al gel.

Doktorun isteğini yaptım. Kenan Bey, epeyce büyük olan takım çantasının içine bir gazete yaydı, sonra altınları kule kule kaldırıp çantanın içine atarken kollarını da sıvamıştı:

— Dikkat ediniz Meliha Hanım, dedi. Sorumluluk kabul etmem.

Meliha Hanım:

— Doktor Bey, dedi. Valizi getirmeseydiniz benim ne söylemeye hakkım olurdu?

Kenan Bey:

— Hırsız diyebilirdiniz? dedi.

Meliha Hanım:

— Hiç bir şey demeye hakkım olamazdı Doktor Bey, dedi. Çünkü bu paralar hep başkalarının alın teri ve emeği ile toplanmıştır. Senelerce boğaz tokluğuna çalıştırılan kadınların ve erkeklerin hakkı var bu altınlarda. Bu insanların haklarını kendilerine geri vermem mümkün değil. Çünkü onlar artık yaşamıyorlar. Ben insanları kendi çıkarım için bir tutsak gibi çalıştıramam. Böyle kazanılmış bir paranın da ne yandan gelirse gelsin benim hakkım olduğunu kabul edemem.

— Peki ne yaparsınız?

— Bu paranın büyük bir kısmını iyilik ve hayır işleri yolunda harcamak isterim. Mücevherlere gelince, bunların

enim olanlarını ayırıp üst yanını da satmak ve aynı işte arcamak isterim.

Kenan Bey takım çantasını kilitleyip anahtarı Meliha Hanıma verdikten sonra:

— Ne isterseniz onu yapınız, dedi. Ama Toroslardaki Şahin Beyin vekili olan zatın durumunu da düşününüz.

Meliha Hanım:

— Kenan Bey, dedi. Ben dağ başında vurulup öldürülmek istemem. Zaten bu aşiret işi babadan oğula kalmaktadır. Yusuf Bey muhakkak Şahin Beyin ölümünü gazetelerle okumuştur. Ya gelip aşiretin başına geçip kan davasını ürdürür, ya da bugünkü vekilden bir miktar para alıp her ıakkını aşiret adetlerine göre ona devreder. Bu beni ilgiendirmez. Ben ancak Tahtacılar Köyü ile ilgilenmek istedim. Ben de hayatımın yirmi beş yılını Şahin Beyin yanında geçirdim. O köy bana aitti. Bakınız valizin içindeki zarfta bazı tapu senetleri var. Bunlar köyün bana ait olduğunu anlatır. Mahkemeyi bekliyeceğim, sonra o köyde yeniden bir hayat kurmaya çalışacağım.

— Orada ancak çam kokulu bir su ve vahşi bir manzara var, dedi. O yanık ev yığınları arasında ne yapabilirsiniz?

Meliha Hanım:

— Ben birşey yapacak değilim, dedi. Siz orada yeni bir çamlık yetiştirecek, orada tiftik çiftliği yaptıracaksınız. Bu ev, ileride yetişecek olan ağaçlar kazançlı bir iştir. Biz mükemmel bir çamlık satın almıştık, şimdi kel ve yanık bir tepe bırakamayız.

Tahtacılar Köyü davası iki celsede kapandı. Fakat Eylül ayına da gelmiştik. Meliha Hanım bir gün mahkemeye giderek ifade verdi. Kendisinin bu kan davasıyla ilgisi olmadığı kararı verildi. O yalnız köyden alınan çamlığın ve tiftik keçilerinin kendisine ait olduğunu iddia etti.

Dağ eteğinde iki köy vardı. Buralarda yapılan incelemelerde ancak ikiyüz kadar tiftik keçisi bulundu. Kenan Bey acele ile, oldukça korunaklı bir yerde bir ağıl yaptırdı ve hayvanları burada toplayarak bir çobana teslim etti.

Havalar bozmadan önce Meliha Hanım Bursa'ya gitmek üzere Kenan Beyin arabasıyla kasabaya kadar gitti. Bu gezide Esma da bulundu. Meliha Hanım köylülerden satın alınan bütün yerleri Esmaya verdi ve Esma yengemin üzerine tapu çıkarıldı. Tabii bu arada tiftik keçileri de verilmişti.

O gece akşamdan hazırlanan Meliha Hanım Kenan Beye tamam bin altın verdi ve kendisinden yukarıda eskisi gibi bir köy kurmasını rica etti. Ayrıca Esma yengeme tek başlı pırlanta bir yüzük hediye etti:

— Bana çok emeğin geçti kızım, dedi. Bu benim sana bir hatıram olsun. İnan ki bu sadece bana hediye edilmiş bir yüzüktür. Bu yüzükte ne bir yetim hakkı, ne de başkalarının emeği vardır.

Bursa'da hayır işleriyle uğraşacaktı. Yanında sadece altın olarak altı milyon lira vardı.

Kadın gittikten sonra Kenan Bey Esma'yı da beni de alarak çamlık tepeye çıkarttı. Orada güzel bir çadır kuruldu. Bu bölmeli çadırda rahat yaşamak ve yiyip içmek için herşey vardı.

Kenan Beyin tuttuğu işçiler harem evinin üzerindeki kiremitleri ve yanık direkleri kaldırdılar. Kenan Bey işçilerin başında duruyor ve enkaz altından çıkacak her şeyin dikkatle tutulmasını istiyordu.

İkinci gün yanık ağaçlar ve kiremitler tamamıyla kaldırılmıştı. Dam tutuşarak çabucak çöktüğü için alevleri bastırmış, hatta yer yer yanmadık, yer kalmıştı. Bu kararmış tahtaların altından yalnız bakır, gümüş gibi eşya değil sağlam kalmış kitaplar, ateş değmemiş halılar, antika değerinde bir takım eşya da çıkıyordu.

Bunlar dikkatle ayrı bir çadırın içinde muhafaza edildi
ɜ köydeki eve taşındı. Enkaz altında artık işe yarayacak
ir şey kalmayınca Kenan Bey yanık ağaçları kestirtti, On
eş kadar evin arsası da temizlendi. Köylere haber giderek
ahtacılar Köyü'nde çalışan kadınlar arasında isteyen varsa
akkını alması için yanık tepeye gelmesi istendi. Bu kadın-
ɜrdan sekiz kişi geldi ki, Esma bunları adlarıyla hatırladı.
lzun zaman Şahin Beyin emrinde çalışan bu insanlar gittik-
ɜri köylerde de ırgatlık yaşantılarını sürdürüyorlardı. Bir
açı çoban olmuştu. Ne barınacak evleri, ne de akrabaları
ardı.

Doktor işleri çok güzel yoluna koydu. Daha az kış tutan
'ere güzel ve büyükçe bir ev yaptırıldı. Kadınlar burada
oplu olarak çalışacaklardı. Yiyecekleri ve giyecekleri temin
ɜdilmiş, yapacakları işler de gösterilmişti. Şimdilik gerekli
ɜerleri ekecek ve kalın ağaç bedenlerini biçeceklerdi. Ayrı-
ɜa Kenan Bey çam fidanları aldı ve dağa, çamlığa yüzlerce
çam fidanı diktirdi. Kadınlar havalar kurak gittiği kadar bu
fidanlara bakacak ve sulayacaklardı.

Aradan iki hafta geçmişti. Meliha Hanımdan Doktora
bir mektup geldi. Babasının yatalak bir hâlde yaşadığını ai-
lesinden başka kimse kalmadığını ve çiftliğin eller elinde
kalarak dümdüz ve kurak bir tarla haline gelmiş olduğunu
yazıyor ve şöyle anlatıyordu:

"Doktor Bey, Bursa'dan yirmi beş yıl önce çıkmıştım. O tarihte babam koza çiftliği sahibi, dinç ve güçlü kuvvetli bir adamdı. Bir iki defa Tarsus'a inerek onunla telefonla görüşmüştüm. Ayrıca da mektupla kan davasından söz etmiş, mektuplaşmanın ihtiyatsızlık olduğunu anlatmıştım.

Büyük bir ticaret krizi geçiren babam Şahin Beyden ödünç olarak aldığı bir para ile işlerini yoluna koymuştu. Ama benden sonra bazı ihanetlere uğramış ve çok sarsılmış, bir daha toparlanamamıştı.

Ben onu Bursa'daki evimizin yarı çıplak bir odasında eller eline kalmış olarak buldum. Bir genç kız olarak ayrılmıştım. Şimdi kırk beş yaşında dönüyordum. Belki görünüşte pek çökmemiştim ama maneviyatım tamamıyla kararmıştı.

Babamın hali bana yeni bir gayret verdi. Ne gerekirse yaptım. Hemen onu alıp İstanbul'a götürdüm ve özel bir hastaheneye yatırdım. Ben de bir hafta yanında kaldım. Bu sırada altınları yavaş yavaş bozdurmaya çalıştım. Bu kadar çok altının bir kişide bulunması dikkati çekebilirdi.

Babam nisbetten düzeldi ve o da yeni bir gayrete geldi. Nihayet yetmiş yaşında bir adam.

Ben hekimlerden tavsiye alarak onu banyolara götürmek üzere yola çıkıyorum. Ayrıca koza çiftliğini tekrar işe yarar hale getireceğim. Ama babam artık bu işle meşgul olmak istemiyor, bana:

— Meliha, dedi. Yapabilirsek o verimli toprakları meyvalık yapalım, şeftali, erik gibi ağaçların fidanlarını dikmek mümkündür.

— Neden eskisi gibi koza yapmıyoruz? dedim.

— Kızım, dedi. Yalnız kaldığım, artık kapılara bakarak gelenlerin yüzlerine bakarak yalvardığım sırada hep kulağıma kozaların içindeki kelebeklerin hali geldi. Bunları kozaları delmeden önce kaynar suya attığımız zaman o kozaların içinde çırpınır, âdeta inlerlerdi. Düşün bir gram ancak gelen bir ipek parçası için yaşamak için çırpınan bir cana kıyıyorduk.

— Peki baba, bu kış en güzel fidanlardan getirtip diktiririm. Şimdi mümkün olduğu kadar geniş bir yeri sürdüreceğim, dedim.

Bu arada içimdeki büyük bir ıstırabı da size anlatmak isterim. Şahin Bey sülalesinin tükeneceğindendaima korkar ve oğlunun bir erkek evlat sahibi olmasını çok isterdi.

Baba oğul arasında ben bu mücadeleyi çok gördüm.

Onun son dakikalarını hatırlıyoum. Ev yanmaya başla-
nca benimle birlikte içeriye girememiş ve bana haykırmış-

— Meliha, ben seni korurum, altınları, mücevherleri,
ymetli evrakı al, bir valize koy.

Çatısı tutuşmuş olan o eve daldım. Çabucak altınları, el-
asları topladım.

Dışarıya çıktım. Artık yangın çemberi içindeydik. Valizi
ermek istedim. Bana yaralı olduğunu söyledi. Hakikaten o
aranlıkta bile bir kolunun kanamakta olduğunu gördüm.
aş ocaklarına giderken silahla karşılandık. Yere yattık. Şa-
in Bey dişlerini sıkıyordu. Uzun boylu bir adamın üzerine
teş etmemi söyledi. Kendisi yanımdan uzaklaştı. Ben ateş
ttim. Adam beni ateş yağmuruna tuttu. Ayağa kalkmış
lacaktı. Şahin Bey onu avladı. Kurşunu yapıştırdı. Adam
an havliyle bağırdı. Şahin Bey:

— İşte böyle Reşit, diye haykırdı.

Adam inliyerek, sürünerek geriye çekilirken ikinci adam
'a bir isabet aldı. Bundan sonra bize engel olan yoktu.
\ma ben de yaralanmış olduğumu anlamıştım. Sağ kolum
ittikçe uyuşuyor ve bileğimin üzerine sıcak sıcak birşeyler
kıyordu.

Şahin Beye bunu söyledim bana haykırdı:

— Gebermedin ya, taşıyıver.

O durumda bile içimde büyük bir kırgınlık duymuştum.
Üstelik Taş ocaklarına vardığımız zaman:

— Beni koru, dedi. Sonra valizi at bana.

Ben fedai olarak, orada yaralı yaralı bekliyecek ve silah-
a kendisini koruyacağım. İşte bu derecede egoist bir insan-
dı. Bana hiç bir değer vermez, ancak benim sadakatimden

faydalanırdı. Çünkü Toroslarda da, yaylada bizi sardıkları zaman iki saat soluk alamadan silah kullanmıştım. O zaman saçlarımın dibinden kurşunların vızlayarak geçtiğini duymuştum. Orada vurulup ölmememe bir raslantı eseriydi.

Şahin Bey yanımdan geçerek uçurumun nisbeten alçak olan yerindeki kara çıkıntısına atlamak istedi. Sonra bana:

— Meliha, ben altayınca valizi bana uzat, dedi.



Ay ışığında onun sarktığını ve aşağıya atladığını gördüm. Sonra boğuk boğuk bağırarak yuvarlandı aşağıya. Atmış, fakat kayalara tutunamamıştı. Onun sağ kalması mümkün değildi.

O anda ben de gittikçe gücümü kaybediyordum. Taş oraklarında gücümün yettiği kadar taşları ayırarak bir çukur aptım, valizi koydum oraya ve üzerine irili ufaklı taşları oymaya başladım. Bu sırada başım dönüyordu. Daha sonasını hatırlamıyorum.

Belki Şahin Beyin kocam olduğunu, ona acımadığımı dünmüşsünüzdür. Asıl yalnız kendisini düşünen o zalim inandı. Bende can kaygısına düşmüştüm. Karşı aşiretten beni de vurmaları ihtimali çoktu.

Bugün için böyle bir tehlikenin kaldığını zannetmiyorum. Çünki Reşit ve onun yardımcısı gibi Şahin Bey de ölmüştür. Bundan sonraki dava ancak iki aşiret arasında kalacaktır. Yusuf'un öldürülmesi önemli değildir. Çünkü onu öldürmekle artık Şahin Beyi yakamıyacaklar.

Bir yıl önce gizlice Toroslardan gelen bir delikanlı her zamankinden çok daha az para getirince Şahin Bey hesap sormuş ve adam Yusuf'un imzaladığı bir vesikayı göstermişti. Zannedersem bir iki milyon değerinde altın alarak ortadan kaybolmuştu.

Şahin Bey bizzat sizin oturduğunuz eve gitti ve henüz ince ince yağmurdan ıslanmış olarak döndü. Her taraf aratıldı. Fakat ne siz vardınız, ne de Esma. Size aylık olarak verilen altın liralar bile dolabınızda duruyordu.

Kadınlar kırbaçlandı, ben de ağır takdirlere maruz kaldım. Şahin Bey kadınları sağa sola saldı, haber bekliyordu. Fakat artık ne siz vardınız, ne de Esma.

Bir kere yakayı kurtardıktan sonra dönemezdiniz artık. Kasabada olduğunuzu haber aldık. Şahin Bey size sus payı

olarak bir miktar para yolladı. Pek küçük olan o köpek yavrularından birini de size hediye etti. Niyeti sizi susturmak. Tahtacılar Köyü'ndeki facialar hakkında kimseye bir şey söylememenizi sağlamaktı.

Siz böyle bir girişimde bulunmadınız. Belki bunun bir faydası olmayacağını anlıyordunuz. Sizin kaçtığınız yolu Şahin Bey de denedi. Fakat talihi sizin kadar ona yardımcı olmadı."

Meliha Hanım öğretmenlere kadar herkese selam ve teşekkür etmişti. Bu arada beni de unutmamıştı.

Kenan Bey mektubu bize okuduktan sonra:

— Ne diyorsun Esma, dedi. Bu kadın kendi hayatına hakim olduktan sonra medeni düşüncelere dönmüş mü dersin?

Esma yengem:

— Ben de buna inanıyorum, dedi. Öyle bir hayata karışmış ki kaçıp kurtulmak isteseydi canından olurdu. Ama artık kendisini duruma hakim görüyor. Elindeki para ile hayır işleri yapacağından eminim.

Doktor Kenan Bey beni ortaokula yatılı olarak yazdırdı. Okulda yer içer, yatar kalkar ve okurdum. Benim gibi yüzlerce çocuk vardı. Aradan iki yıl geçiş olduğu hâlde ben bu yatılı okul hayatına pek alışamadım.

Nedense bir gün garipsemiş, yatakhanede ağlamaya başlamıştım. Nöbetçi öğretmen beni yatakhaneden çıkarttı, neden ağladığımı sordu:

— Kimsem yok, dedim. Yalnızlık bana dokunuyor.

Öğretmen:

— Bak oğlum, dedi. Buradaki öğrencilerin hepsi ana ve babalarından uzakta. Ama hiç aldırmıyor, mışıl mışıl uyuyorlar. Neşeleri de yolunda. Sen neden garipsiyorsun? İki yıllık öğrencisin?

— Benim dünyada hiç kimsem yok öğretmenim, dedim. ir doktor var beni o okutuyor. Annem, babam çoktan öl- nüşler.

— Sen çoktan yalnız kalmışsın oğlum. Artık başka insan- ara sevgi ile bağlı değilsin. Sana bakanlara karşı iyi bir öğ- enci olduğunu göster ki, sana yardımı kesmesinler. Yoksa öyle bir okula girmek kolay değildir. Hem kendini yalnız annetme, senin arkadaşların, senin yoldaşların, milletin ar.

Öğretmenden utandım. O beni yatırdı, başımı okşadı, rtülerimi omuzlarıma kadar çekip:

— Uyu Selim, dedi.

Yedinci sınıfı da okuyup sekize geçtiğim yılın tatil ayları çin bir otobüse binerek kasabaya kadar gittim. Doktor be- ni orada karşıladı. Kolunu omuzuma koyarak otobüsün durduğu duraktan kabineye götürdü.

— Sen biraz otur, ben de şu işlerimi bitireyim, dedi. Ya- ın inmiyeceğim.

O bir kaç hastaya baktı, sonra çarşı pazar dolaşıp bir şey- er aldık. Arabaya atladık, bana yolda:

— Artık on üç yaşını bitiriyorsun, dedi. Yavaş yavaş ten- a yerlerde direksiyon kullanmaya başlamalısın. Bu insanın dikkatini artırır.

Yoldan köye değil, dağa doğru saptık. Yangından son- a, geldiğimiz köyün içinden geçerek virajlarla dağa doğru çıktık. Yolun iki yanına ağaçların dikilmiş ve bunların hayli yükselmiş olduklarını gördüm. Bu yeni ve taze ağaçlar yolu bayağı gölgeliyorlardı. Doktor:

— Selim, dedi. Ağaçlar toprağın rüzgârla ve yağmurla akmasını önler. Bu ağaçları yalnız gölge olsun diye dikme- dik. Sellerden, rüzgârdan koruyor bu yollar iki yıldır hiç bo- zulmadı.

Dağın etekleri set set ağaçlandırılmış ve ekilmişti. Bir iki yerde tiftik sürülerine rastladık. Bunları çobanlar otlatıyorlardı. Doktor:

— Sen buraya gelmiyeli üç sene mi oldu? dedi. Şimdi beş yüze yakın çiftlik hayvanımız var. Bunları Meliha Hanım yengene vermişti. Köye vardığımız zaman da göreceksin. Hemen bütün evlerin duvarlarını tuğladan ördürdük, üstlerine kiremit örttürk, Yalnız bir kişinin evi eskisi gibi kaldı.

— Muhtar İdris Efendinin ki mi? dedim.

Doktor:

— Nasıl da bilirsin? dedi. Benim köyde yaptığım yardımları bile beğenmiyor. Bu adam bu Kumluca'ya muhtar seçildiği zaman orta halli bir çiftçiymiş şimdi dünya kadar malı var. Nereden oluyor bunlar?

— Şunun, bunun malının üstüne yattı, dedim. Benim de iki göz evimi almak istemişti. Aklı sıra bana bakmış.

— Sonra da senin evi ben aldım değil mi Selim?

— Başıma yıkılacak, damı göçük kerpiç evin nesi vardı ki, dedim. Siz beni okutup yazdırmakla bu evin parasını kat kat ödediniz.

Doktor:

— Hayır oğlum, dedi. Ben Doktor bir adamım. Gücüm yettiği kadar gezeceğim. Ev de senin, bahçede senin, hatta benim aldığım bağ da tarla da senin olacaktır. Ne kadar para kazansan, okuyup yazsan, doktor, mühendis, mimar, tüccar ne olursan ol, ama köyünü unutma ve ayağını oradan çekme.

Daha büyük bir evin önüne geldik. Orada Esma yengemle karşılaştım. Beni omuzlarımdan tutarak öptü:

— Koca adam, dedi. Seni çok özledik.

Çamlığa bir ev kurdurmuşlar ki, insan güzelliğine şaşar da kalır. İnsan boynunu aşmış olan çamlarla o tepe yeniden yeşermiş. Dünya ayaklarının altına serilmiş. İnsan ne tarafa bakacağını bilemez. Ne yana baksa ayrı bir güzellik bulur. Evin önünde çiçekler, güller dikilmiş bir de set var.

Doktor beni ikinci kattaki balkonlu odalardan birine çıkarttı:

— İşte oğlum, dedi. Burası senin yazlık odan. Kışın buralarda pek barınılmaz. Köylülerimiz kalacaklar, ama biz Kumluca'ya ineceğiz. Görüyorsun ki, köy evleri de hep iki kat. Alt katlarında tiftik keçileri ve inekler barınıyor. Köylüler yukarı katta. Hepsi temiz insanlar, iki yıl oldu burada oturuyorlar. Esma yengen evleri, hayvanları onlara verdi. Yalnız iyi geçinecekler ve çamlara, yollara iyi bakacaklar. Şimdi bu Tahtacılar Köyü'nün hanımablası o. O eski kara bürgülü kadınları da bulup onlara tiftiklerden verdik. Onlar çıkarttılar bu hanımabla lafını.

Doktor bir kolunu benim, bir kolunu da Esma yengemin omuzlarına yükleyip içini çekti:

— Eeee, çocuklar, dedi. Bu dağ masalı burada başladı, burada bitti. Burada yaşıyanlar çok acı çektiler, ama bundan sonra herkes rahat yaşıyacak.

Esma yengem başını Doktorun omuzuna dayayıp:

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım tahtına, kerevetine, dedi.

Çekik çekik gözleri yaşlarla parlıyordu.

-SON-

31

KEMALETTİN TUĞCU

1902 - 1996

Sevgili Çocuklar,

Hepinizin çok iyi tanıdığı Kemalettin Tuğcu'dan kitaplığınıza yeni kitaplar kazandırmaya devam ediyoruz.

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu'nun şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bu güzel eserini de zevkle okuyacağınızdan eminiz.

Kemalettin Tuğcu Serisi (50 Kitap)

1-Kuklacı (100 TEMEL ESER)
2-Bir Garip Kızcağız
3-Babam ve Ben
4-Yetimler Güzeli
5-Dilenci Baba
6-Kuyulu Bahçe
7-Annelerin Çilesi
8-Yetim Ali
9-Sokak Köpeği
10-Dağdaki Yabancı
11-Deniz Kızı
12-Benim Annem
13-Küçük Serseri
14-Şeytan Çocuk
15-Yılanlı Bağ
16-Bu Çocuk Kimin?
17-Cambazın Kızı
18-Toprak Adamları
19-Köyde Unutulanlar
20-Sütannem Nazlı
21-Süt Kardeşler
22-Babasızlar
23-Köyden Gelen Kız
24-Kız Evlat
25-Küçük Bey
26-Baba Evi
27-Balıkçının Kızı
28-Küçük Hanım
29-Güllü Bahçe
30-Tanrı Misafiri
31-Bir Dağ Masalı
32-Doğduğum Ev
33-Küçük Erkek
34-Satılan Çocuk
35-Büyüklerin Günahı
36-Hacı Baba
37-Annemin Hikâyesi
38-El Kapısı
39-Köydeki Arkadaşım
40-Çocuk İhtiyar
41-Sokaktan Gelen Çocuk
42-Can Yoldaşları
43-Küçük İşportacı
44-Eskicinin Köpeği
45-Çocukluk Arkadaşım
46-Ana Kucağı
47-Kırk Ev Kedisi
48-Kartal Yuvası
49-Karakaçan
50-Devlet Kuşu

ISBN: 978-9753810784

DAMLA YAYINEVİ®

Tel: 0212 514 28 28
Faks: 0212 528 24 01

www.damlaegitim.com